
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 21 09 04 022 4

اللہ یجتبی الیہ من یشاء ویہدی الیہ من ینیب

الحمد للہ والمنۃ کہ درین زمان فیض اقتران رسالۂ عجیب و مقالۂ غریب مخزن اسرار اکبر اعنی

انفاس رحیمیہ

یعنی مکتوبات حضرت

شاہ عبد الرحیم صاحب

والد ماجد حقیقت آگاہ حضرت مولانا شاہ ولی اللہ محدث دہلوی حسب الایماء جناب مولوی عبد الاحد صاحب

در مطبع مجتبائی واقع دہلی مطبوع شد

سنہ ۱۳۳۳ھ
۱۹۱۵ء

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ هَدَانَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ ❊ وَوَفَّقَنَا اِلٰی مَعَارِجِ النَّهْجِ الْقَوِیْمِ ❊ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِهٖ صَاحِبِ الْخُلُقِ الْعَظِیْمِ ❊ وَاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ الْهُدَاةِ اِلَی النَّعِیْمِ الْمُقِیْمِ ❊ **امابعد** می گوید بندهٔ ضعیف و نحیف راجی الی رحمة الله اہل الله غفر الله له ولآبائه العظام واحسن الیه ولوالدیه الکرام که مسودات مکتوباتے راکه حضرت معارف دستگاه حقائق انتباه مجمع کمالات ظاہری و باطنی منبع مکارم حسنات صوری و معنوی زبدهٔ مفسرین و قدوهٔ محدثین جناب والدی حضرت شاه **عبدالرحیم** صاحب مد الله ظلال اجلاله علی رؤس المسترشدین و المریدین که بنام بعضے مریدان خوش اعتقاد و خلفاء کامل الرشاد رقمزدهٔ کلک معنی سلک میفرمودند فراهم می آوردم و از مطالعهٔ آن مخزن حقائق و معارف سعادت می اندوختم چون نظر فیض اثر حضرت ایشان بر آن اوراق که بدست این کمین مستفیدان و کمترین مستعدان بودند افتاد فرمودند که اے اہل الله اینها را مرتب باید ساخت و تالیف آن باید پرداخت تا فائدهٔ آن اتم و ابقی باشد پس امتثالاً لامره العالی این فوائد را ترتیب داده **بانفاس رحیمیه** موسوم گردانید والله الموفق الترتیب علیه توکلت والیه أنیب ❊ قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یرحم الله من لا یرحم الناس ترجمه رحمت نمیکند خدای تعالیٰ برحمت خاص کامل خود کسے راکه رحمت نمیکند آدمیان

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم الراحمون یرحمهم الرحمٰن ارحموا من فی الارض یرحمکم من فی السماء **ترجمه** رحمت و شفقت کنندگان بر خلق را رحمت میکند رحمان جل شانه رحم کنید کسے را که در زمین است از آدمیان از نیکان و بدان و رحمت بر بدان آنست که ایشان را از بدی باز دارید یا رحمت کنید بر هر که قابل رحمت ست کند شمار اکسے که در آسمان ست ملک و قدرت وسے و تخصیص آسمان بجهت کمال وسعت و علو ارتفاع است یا مراد ملائکه اند و رحمت کردن ایشان دعا و استغفار و طلب رحمت است از جناب حضرت عزت برائے رحم کنندگان یا مراد حفظ ایشان ست از موذیات از شیاطین جن و انس اے طالب قرب مولیٰ و ای تا مد سعادت دنیا و عقبیٰ شفقت بر عباد حق و رحمت بر خلق قادر مطلق خاصه حضرت خداست و صنعتے است از صفات کامله انبیا و اولیا پس جد و جهد کن تا بر هر نیک و بد چون آفتاب بتاب و بر سو خُلق خلق صبر کن و از رحمت و شفقت بر ایشان روی متاب کلماتے چند از اخلاق انبیا مرتبه بلند و اوصاف اولیا ارجمند از گوش جان پاک از گوش آب و خاک بشنو شاید که به تخصیص تحقیق بدرقه توفیق از حضیض تقلید بذروه تحقیق برسی بحکم الدال علی الخیر کفاعله این درویش دلریش قلیل البضاعة عدیم البضاعة داخل این گروه باشکوه گردد و الله الموفق۔

در خبر است که در عالم غیب و ممکن بے ریب خطاب مستطاب از جناب قدس آب بعیسی علی نبینا و علیه الصلوٰة والسلام در رسید که اے عیسیٰ اگر خواهی که از جمله خاصان و اقرب مقربان ما باشی بر تو باد که چهار کردار را لازم گیری۔ باش مشفق بر خلائق ما همچو آفتاب عالم که بر هر نیک و بد بتابد نه از تابش نیک و یرا افتخار و نه از تابش بد و یرا عار چون ترا منظور حسن ماست با نیک و بد خلق چکار **شعر** بدی را بدی سهل باشد جزا ✤ اگر مردی احسن الیٰ من اسا ✤ و باش حلیم و نافع همچو آب که مے رود آنجا که می برند اگرچه و یرا نتنند و بر تند و حیات بخش حیوانات و نباتات است و مطهر لوث نجاسات و مکروهات و من الماء کل شیء حیّ۔ و باش همچو زمین که مردم بران گناهان میکنند و او فرو نمیبرد و قاذورات را بروے می افگنند و او بر شیرین می دهد تو نیز بر اشارات حسن معامله کن۔ و باش متواضع همچو بوم دائم سر افگنده و شب زنده دارد۔

در خبر ست که موسیٰ بن عمران علیه الصلوٰة والسلام من الرحمٰن بدرگاه حضرت آله قاضی الحاجات مناجات کرد که بار عصائے از چه شایان رسالت و مکالمت خود گردانیدی حضرت عز شانه و اعظم برهانه فرمود که اے موسیٰ یاد کن آن روز که گوسفندان شعیب پیغمبر مے چرانیدی گوسفندے برمید هم بسیار دوید و ترا هم بسیار دوانید بعد از مشقت بسیار و محنت بیشمار آن را گرفتی خواستی که بعصا بزنی پس تو مرا یاد کردی و عصا از دست بینداختی هر دو سر و آن آن گرفتی و بر هر دو چشم آن بوسه دادی و گفتی اے حبیب من نفس خود را رنجانیدی و مرا هم ایذا دادی

و ویرا بروشس خود انداختہ بجایش آوردی پس بدان رحمتے و شفقتے کہ بر خلقت من کردی مرتبہ رسالت و مکلمہ مکالمت بتو عطا کردیم۔ در خبرست کہ پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کہ خَیرُ النَّاسِ مَن یَنفَعُ النَّاس یعنی بہترین مردم کسے ست کہ نفع رساند بمردم و فرمود علیہ السلام۔ من کان فی حاجۃ اخیہ کان اللہ فی حاجتہ ہر کہ باشد ساعتے در روان کردن حاجت برادر مسلمان۔ میباشد حق تعالیٰ در روان کردن حاجت آن ساعی ہم در دنیا و ہم در آخرت۔ پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کہ دو زن بودند یکے صالحہ نیک کار و دوم صالحہ بدکار زن صالحہ گربہ را در خانہ بستہ جائے رفت آن گربہ ہیچ چیز بخوردن نیافت از غلبہ گرسنگی ہمانجا مُرد و آن زن بدکردار در صحرا بوقت گرما از راہے بر سر چاہے رسید سگے را دید کہ از غایت تشنگی زبان از دہان برآوردہ گرد چاہ مے گردید۔ و نمہا کہ بر سر سنگہا بود می لیسید آن زن را رحمت و شفقت غالب آمد دلو در چاہ انداخت رسن را کوتاہ یافت موئے سر خود ببرید و تافتہ بجائے رسن ساخت آب برآورد و بسگ داد بادشاہ بے نیاز و حضرت بے انباز فرمود کہ آن بدکردار را بہ شفقتے کہ بر سگ تشنہ کرد در بہشت بجائے آن زن نیک کار کردیم و زن نیک کار را در دوزخ بجائے زن بدکردار در آوردیم۔

اے برادر ازین حدیث غریب و قصۂ عجیب عبرت در عبرت می آید و حیرت در حیرت می افزاید کہ افعال آن بادشاہ برحق و قادر مطلق معلل بعلل و اغراض نیست و جزا و سزا مربوط بمبادلہ و اعواض نہ خَلَقتُ الخَلقَ لِلجَنَّۃِ وَلَا اُبَالِی وَخَلَقتُ الخَلقَ لِلنَّارِ وَلَا اُبَالِی۔ یعنی پیدا کردم گروہے را در بہشت بے سابقہ عمل من باک ندارم از کسے آنجا دلہا کباب میکردند و جگرہا پر آب ہوش مدہوش و عقل خراب و جانہا در اضطراب لَا یُسئَلُ عَمَّا یَفعَلُ وَھُم یُسئَلُونَ۔ شعر کس را نپرسد کہ باز پرسد ز کلال۔ کز ہر چہ می سازی چون میکنی آخر این دار فنا را گذاشتنی است و بدار بقا و جزا پیوستنی است پیراہن نفسانیت و تشنج و انا خیر منہ را صد چاک کن و دستار و کلاہ تکبر و تجبر و تہمت و نخوت را از سر بفگن و از سر خود تودۂ خاک اعتماد از خود کردار بردار ی۔ و نظر بر فضل و کرم غفار بگماری۔ تا توانی راحتے بدلہا و شفقتے و رحمتے بخلق خدا برسان و خدا را از ہستی موہوم و صفات سیّئات برہان۔ اے طالب مولا بنگر کہ از راحت رسانیدن حیوانے جہنمی را جنتی کرد و اگر از راحت رسانیدن انسان حضرت رحمان ترا بقرب جمال باکمال خویش رساند و سعید ابدی گرداند بعید نیست و از اذیّۃ حیوانے بہشتی دوزخی گشت از اذیّت دلی کہ حرم انوار حق تعالیٰ و محل اسرار جل و علیٰ ست باسفل سافلین ادفتد چہ دور ست اعاذنا اللہ من ذلک و للہ در قائلہ ۔ انجا فنون شیخ نیرزد بہ نیم خس۔

دل را بدست آر همین مشرب ست وبس * معنی بیت آنست که نزد متقربین که حسنات الابرار سیئات المقربین ست فنون شیخ حقیقی که کشف و کرامت و طیّ و طیران و تصرّف بر آسمان و غیرها ست مقدار نیم خس نیرزد و دل بدست آوردن ست که دل سلیم از غیر حق و صفات ذمیمه است حاصل گردان و به دلے سلیم که گنجینه اسرار خدا ست و خزینه انوار مولے ست راحتے برسان که مشربِ مقربان و مذهب عاشقان همین ست نه آنکه متمنا هر دل را بجا آوردن گو که تمنا در قتل و دزدی و خمر خوردن باشد خوش گفت آنکه گفت

رباعی دو راه خدا دو کعبه آمد منزل ۔ یکخانه کعبه ست و یکخانه دل ۔ تا بتوانی زیارتِ دلها کن ۔ کافزون ز هزار کعبه آمد یک دل ۔

در خبر ست که پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم با پیرزنهامی گفت هر حاجتی که در بدن بگوئید من حاجت شمارا روا گردانم ۔ در خبر ست که دختر زنے آمد و گفت یا رسول الله مادر من با تو حاجتے دارد ترا می طلبد فرمود که بهر کوچه که مرا بخواهی ببر ۔ پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود که حق سبحانه تعالیٰ را هزار رحمت و شفقت ست یک جزو رحمت در تمامه خلقت حیوانات و جن و پری و بحری و بری نهاده که با او مادرها بچه ها را شیر میدهند و دانه میخورانند و تربیت میکنند و حیوان صاحب سم خود را از بچه معلق میدارد که ایذا به بچه نرسد ۔ و نهصد و نود جزو رحمت حق تعالے برائے عاصیان امت من نگاه داشته است تا بآن رحمت ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین گنهگاران امت مرا بنوازد و بے واسطهٔ دیگرے کار ایشان راسازد ۔ پس اے طالب حق بحکم تَخَلَّقُوا بِأَخْلَاقِ اللهِ بجد و جهد تمام بخلق باین اخلاق خلق علیه و انصاف باین صفت سنیه باید کرد تا بحضرت مولے و مبدأ اعلے اجلّ و علی مناسبت و مشابهت حاصل گردد و به نجات ابدی و سعادت سرمدی واصل شود ۔ در کتب اخلاق آمده که شخصے بود که همیشه قوتِ خود را از شکار کردنے و معیشت روزگار خود را به همین حیله بسر بردے روزی بشکار رفت آهو را با بچه دید اسپ را عقب آهو و بچه اش بدوانید آهو قوی بر دوید و بچه ضعیف مقید بقید وے گردید آن بچه را دست و پا بسته بر فتراک زین بسته می برد ناگاه آهو رسیده از غلبهٔ محبت بچه خود دو دیده با دل بریان و چشم گریان نزد آن شخص آمد و از غایت محبت از ضرب و سیاست خود نه ترسید محبت آهو بدل شکاری اثر کرد بچه را از قید برهانید و راحت بدلِ آهو رسانید آهو بزبان بیزبانی بدرگاه حضرت اله استدعا در حق آن شکاری کرد فی الفور مستجاب شد هاتف از عالم غیب و از پردهٔ لاریب آواز داد که اے راحت رساننده دلِ خلق مرا ببرکت این راحت رسانیدن ترا مرتبهٔ سلطنت دادیم در اندک زمانه آن مرد بادشاه گشت ۔ اے درویش از راحت رسانیدن حیوانے بدرجهٔ سلطنت دنیوی رسید از راحت رسانیدن انسانے اگر بدرجهٔ سلطنت اُخروی و قرب

حضرت محمد مصطفی برسی عجب وبعید نیست۔ مروی ست کہ در وقت خلافت حضرت ابوبکر صدیق رض زالے بود ضعیف
از کار ماندہ از ضعف درگوشہ افتاد ہیچ کس نہ داشت کہ خدمت وے کند و زحمت وے کشد امیر المومنین
حضرت عمر رضی اللہ عنہ ہر شبے در کلبہ او بیامدے جاروب زدے و آب آوردے و آتش کردے و ہر حاجتے
کہ زال داشتے مہیا ساختے فرمودے۔ شبے حضرت عمر رض بر سم قدیم بیامد و در نزد زال رفت زال گفت تو کیستی
گفت عمر رض آمدہ ام تا حاجت ترا مہیا کنم زال گفت بیش از تو پیرے بیامدہ و ہمہ مہیا کردہ رفت حضرت عمر رض
بازگشت چند شب متواتر آمد و زال ہمان جواب گفت۔ حضرت عمر رض در تعجب شد کہ آن پیر کہ خواہد بود
شبے حضرت عمر رض کمین کرد تا دریابد این پیر را چون نگاہ کرد ابوبکر بود رضی اللہ عنہ۔ پس عمر رضی اللہ عنہ گفت کہ
من حسد نکردہ ام ترا اے ابوبکر رض انچہ دریافتی سابق این خیرہا۔ آوردہ اند کہ سلطان اولیا بایزید بسطامی
رحمۃ اللہ علیہ در شہر ہمدان رفتہ بود آنجا رحتے شد بجہت تداوی تخم معصفر خرید از ان لختے بخورد و انچہ باقی ماند
در گوشہ دستار بستہ در شہر بسطام آمد چون در خانہ رسید آنرا کشاد میان آن تخمہا مورچہ یافت گفت این مورچہ
غریب است باز بہمدان برم۔ سفر کرد و از برائے یک مورچہ در شہر ہمدان آمد۔
در مقامات مذکور است کہ بقبلہ اولیا و کعبہ اصفیا مقتدائے اہل صفا ہادی طالبان راہ خدا محبوب رب الارباب
قطب الاقطاب صاحب طریقہ علیہ حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبندی قدس سرہ مجذوبے صاحب تصرفے
ملاقات کرد گفت اے خواجہ اگر خواہی کہ راہ باطن برتو بکشایم راہ خلق را از خس و خاشاک و نجاسات و ملوثات
پاک کن حضرت خواجہ باشارت آن مجذوب محبوب تا مدت ہفت سال علی سائر الاحوال کوچہا و بازارہا را
از نجاسات و ملوثات بابلغ وجوہ پاک مے ساخت بعد از مدت ہفت سال آن مجذوب مرغوب با خواجہ
ملاقات کرد و گفت اے خواجہ اگر قرب خدا میخواہی خدمت خلق بے تفرقہ کن یعنی صالح باشد یا طالح
فاسق شود یا فاجر انسان باشد خواہ حیوان و وحوش باشد یا طیور ہمہ را خدمت للہ میکن حضرت خواجہ
بمقتضائے امر مجذوب خدمت بجامی آورد روزے بیرون شہر رفت مادہ سگے در گورکہنہ بچہ ہا دادہ بود تشنگی
و گرسنگی بر آن مادہ سگ غلبہ کرد و شیر نداشت کہ بچہ ہا بخورند۔ مادہ سگ از راہ شفقت از بچہ ہا جدا نمیشد
و بچہ ہا شور و غوغا میکردند حضرت خواجہ بفراست و کیاست دانست کہ مادہ سگ از تشنگی و گرسنگی شیر ندارد
کہ بر بچہ ہا دہد حضرت خواجہ در شہر آمد و بردکان حسن نانوائی آمدہ گفت کہ این خرقہ مرا بگیر و چند نان و کباب بدہ
حسن نانوائی گفت اے درویش اگر گرسنہ ہر قدر کہ توانی بخور و اگر جائے تعشق داری چنانچہ کار جوانان ہست

هرگز نان مرا مبر تا من گنهگار نگردم و تو آثم نه شوی۔ حضرت خواجه فرمود که ترا بهائے نان میدهم ترا باین گفتگو چه کار حسن گفت که من بهائے نمیگیرم رائگان میدهم۔ القصه حضرت خواجه آوند پُر از آب و چند نان و کباب گرفته بیرون شهر بُرد و حسن از راه سوء الظن و تجسس عقب خواجه پنهان میرفت حضرت خواجه آوند آب و نان و کباب پیش مادهٔ سگ نهاده و دو دست بسته باادب ایستاده ماند مادهٔ سگ نان و آب بخورد و غلطان شد و دست و پائے بسوئے آسمان کرد بزبانے که داشت استدعا کرد حسن گفت که من بچشم خود دیدم که انوار بیشمار از هفت آسمان به عنایت حضرت رحمان بر حضرت خواجه قطب زمین و زمان ریزان و افشان بود و از عرش تا به فرش حضرت خواجه را منکشف شد و من سر خود را بر قدم خواجه نهادم و عذر سوء الظن خود را خواستم و استدعا بیعت و ارادت کردم حضرت خواجه فرمودند که چون زمام هدایت بدست من عنایت کنند اوّل از مریدان من تو باشی۔ مرویست که حضرت امیر المومنین علی کرم الله وجهه براهے میرفت زیر پائے مبارک او مورچه را پائمالی و ملالے حاصل شد به زبان نیاز بدرگاه بے نیاز عزاسمه دادخواه شد و از شدّهٔ درد مے نالید و هر دو دست مے مالید و مے گفت خداوندا در تمام عمر خود یک نفس غفلت نورزیده ام و یکدم عذاب مفارقت از ذکر تو نه دیده ام مرا معذور دار که از درد بیطاقت شده ام حق تعالے فرمود اے مورچه روز باز خواست از علی حق ترا درخواست کنم باز به جناب قدس مآب عرض نیاز کرد که خداوندا از علی خطائے بپائے بر من افتاد نه عمداً۔ امید دارم که خطائے علی را عطا فرمائے آنحضرت صلی الله علیه وسلم حضرت علیؓ را در خواب فرمودند که اے علیؓ چرا بر زمین پا بهوش نه نهادی اگر شفاعت آن مورچه نبودے در مهلکه مے افتادے کارے نباید کرد که بعد از ان محتاج بعذر و شفاعت شوی۔

اے برادران اهل وفا و مخلصان با صفا قصهٔ عجیب که نصیب و حصهٔ این غریب است از گوش جان و از حسن ایقان بشنوید که روزے در کوچه از کوچهائے شهر اکبرآباد مے رفتم در وقت غلبهٔ سرما از بارش وافر گل ولاء متکاثر گشته سگ بچه دران گل ولائے غرق شده و درمانده نالهائے و نعرهائے بسیار و فریادهائے بیشمار میکرد و در باب فریادرسی او رحمتے و شفقتے مبذول داشتم و عنقریب این واقعه در همان کوچه باقلق و اضطراب در مشاهده زلف پر پیچ و تاب معشوق حقیقی و محبوب تحقیقی چنانچه ارباب ذوق و مواجید و اصحاب شوق و توحید را مے باشد باحیرت و حیرانی و با تمام درد و سرگردانی اگر براه عشق رسیده و شراب محبت چشیده میدانے میرفتم ناگاه از طرف دیگر کوچه

سگے را دیدم که به طرف من مے آید در میان کوچه گل و لائے بسیار بود از خوف انتشار افشار ترسیدم که پارچها نجس شوند در رفتن مسارعت و مسابقت کردم هرچند جهد نمودم سگ بجائے که لائے بسیار بود برابر من رسید و با من بزبان فصیح و کلام ملیح گفت که پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود که حق جل و علی مے فرماید ان الله حرم علی نفسه الظلم یا عباد فلا تظالموا- یعنی حق سبحانه تعالےٰ مے فرماید که الله تعالےٰ حرام کرد ظلم بر ذات پاک خود پس اے بندگان من بایکدیگر ظلم مکنید پس تو چرا ظلم و تعدی کردی که شارع عام برائے مرور تمام روندگان است خواه انسان باشد خواه حیوان و مسابقت برین ظلم است در جوابش گفتم برائے خوف نجس شدن پارچه قصد مسابقت کردم طهارت جامه شرط جواز صلوٰة ست- سگ مرا جواب داد اگر پارچه نجس گشتے بسه بار شستن پاک شدے و نجاست کبر و فخر را اگر از هفت دریا بشوئی هرگز پاک نشود- اگر درویشے از راه کبر بر سگ فخر کند با و مصاحبت اهل حق را جائز نیست پیش او بتواضع ایستادم و گفتم که اگر صورت از من کبر و نخوت ظاهر گشته اکنون حقیقتاً و معناً ببین تو بهزار عجز و شکست اُفتاده ام- باز سگ بمن گفت که شیوهٔ اهل حق ایثار ست نه اختیار طرف خشک را برائے خود داشته و طرف لائے برائے من گذاشته تصوف نه آنست که تو کردهٔ- راهِ اولیا نه آنست که تو سپردهٔ- ع شرمت بادا هزار شرمت بادا این فقیر بهزار شرمندگی و سر افگندگی بطرفے که لائے بود به خشوع و خضوع ایستادم و طرف خشک بآن سگ گذاشتم سگ باز همی گفت که باین عقل ضعیف و ادراک نحیف حق تعالیٰ جل شانه را نمی توان دریافت طالب کامل حق آنست که او را دل دانا باشد و اوسط آنست که او را چشم بینا باشد و ادنےٰ آنست که او را گوش شنوا باشد و اگر ازینها هیچ کدام نباشد وے را باید که طریقهٔ ابرار که عُبّاد و زُهّاد و اتقیا و اصفیاء اند اختیار کند و بطریق صوفیه مقربین که لا فرق بینی و بینهم در شان ایشان ست و الفقراء اذا تم فهو الله ایشان را شان ست و تخلقوا باخلاق الله نشان ست نه در آید- العاقل تکفیه الاشارة والجاهل لا تغنیه العبارة- وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَمَا كُنْتُمْ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ- وجود خود را با او و او را با خود باید دانست و او را دور نباید شمرد- و ظاهر معنی آیت شریف چنین ست که خداوند تعالےٰ با شما ست هر جا که باشید و ما نزدیک تریم بسوئے انسان از رگ جانش- پس باید دانست که بودن چیزے را با چیزے معیّت خوانند و این بودن چیزے بچیزے یا بمجاز ست یا بحقیقت پس علماء ظاهر مذهب اینست که این بودن چیزے بچیزے بمجاز ست نه بحقیقت و گویند خدا تعالےٰ با همه ذرّات عالم ست

نه بذات بلکه بعلم و بر همه ذرات قادر ست و مذهب عامة المتکلمین همچنین ست اما صوفیان بمعنی ظاهر قناعت نکنند
حقیقت جزی را طلب کنند و مذهب ایشان انیست که معیت حق تعالے با جمیع ذرات کائنات بحقیقت ست
اے او بذاتِ خود با جمیع اشیائے کائنات نه چون معیت ست که متکلمان گویند و مفهوم علمائے ظاهر ست
یعنی نه چون معیت عرض ست با جسم و نه معیت جسم با جسم ست و نه معیت عرض با عرض ست و نه معیت عرض
با جوهر بلکه معیتے ست خارج از معیات اربعه و آیه کریمه مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَىٰ ثَلٰثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ
إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَىٰ مِنْ ذٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَمَا كَانُوا۔ یعنی نباشند ازین
راز گوینده با هم سه کس مگر که خدائے چهارم ایشان ست و عالم ست باعمال و احوال و اقوال آشکارا و نهانی و دانا ست
بهمه صفات و خطرات و کیفیات ظاهری و باطنی و نه پنج تن راز گو باشند مگر که ششم ایشان خدا ست و نه کمتر باشد
ازین عدد و نه بیشتر مگر که خدا ست با ایشان هر جا که باشند در سبع سماوات یا در زوایا هفت زمین مطویات و آیه
کریمه وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۔ بتامل بخوان و قرب حق تعالیٰ را از قرب بنده بخود اقرب میدان
ے زین معیت دم مزن بنشین خموش + این معیت در نیاید عقل و هوش۔ اے برادر اقرب تمثلات
قرب حق با موجودات قرب روح با جساد ست که روح از عالم امر ست نه داخل بدن و نه خارج و نه متصل
از دست و نه منفصل از صفات جسم مبرا ست و از نقصان ملابست معرا باین همه در جمیع اجزا بدن متصرف ست
اگر هزار سال با قالب ملابست داشته باشد هیچ خلل و نقصان در طهارت و صرافت وے راه نیابد همچنانکه
پیش از معیت قالب بود اکنون صرافت و لطافت ست هیچ کثافتے پیدا نگردد همچنین قرب حق را با خلق
میدان که هیچ خلل امکانی به تنزه تقدس ذات واجبی اثر نکرد فتبارک الله احسن الخالقین۔ چون حقیقت
معیت روح را با جسم شناختی سر من عرف نفسه فقد عرف ربه دریافتی و طائفه ثانیه را به حکم
فکشفنا عنك غطائك فبصرك اليوم حديد + غشاوه از بصر بصیرت ایشان برداشته اند و در زمره
نظائر کباب جمال اسما ذات و کمال صمدیه صفات داشته اند جمیع بظاهر مکنونات مرأت جمال با کمال صفات
متعالیات گشته و انوار آفتاب عالمتاب بر هر ذره از ذراتِ موجودات یافته هر حجابے از هفتاد هزار حجاب بحکم
ان الله تعالى الف حجاب من نور وظلمة مظهر جمال صفاتی و آئینه کمال اسمائی گماشته کما قال النبي
صلى الله عليه وسلم لا يزال العبد يتقرب الى بالنوافل حتى احبه فاذا احببته كنت سمعه
الذي يسمع به وبصره الذي يبصر به ويده التي يبطش بها ورجله التي يمشي بها فلا فرق بيني

و بینهم آنکه متصف بقرب نوافل شده اند هر اثرے و هر فعلے و انفعالے و هر صفتے که از مظاهر ظاهر ست نزد این طائفه از حق ظاهر ست قل کل من عند الله حال ایشان ست و مابکم من نعمة فمن الله مآل ایشان است سبحان الله غریب کارے و عجیب اسرارے ست که دل ایشان گنجینهٔ اسرار محبت الٰهی گشته و مخزن صفات لاتناهی و نامش مفلس نهاده اند ع گدا بادشاه است و نامش گدا است۔ رباعی

آنکس که ترا شناخت جان را چه کند۔ فرزند و عیال و خانمان را چه کند۔ دیوانه کنی هر دو جهانش بخشی۔ دیوانهٔ تو هر دو جهان را چه کند۔

مقام قرب و معیت از سالکان این طائفه کرا حاصل ست پائے عقل و علم درین میدان بے پایان لنگ و گوش هوش در ادراک اسرار این موطن کر و گنگ بصر بصیرت علماء ظواهر را در نظارهٔ انوار این جمال بجز از غمے هیچ واصل نه و عقل عقلا را غیر از جهل هیچ حاصل نه ع این معیت در نیابد عقل و هوش۔ زین معیت دم مزن بنشین خموش

وحصول این قرب و معیت ثمرهٔ قرب نوافل ست طائفه ثالثه را چون جذبهٔ الٰهی دریابد بحکم جذبة من جذبات الله خیر من عبادة الثقلین بے سابقه عمل رفع حجب ظلمانی و نورانی شود و بمشاهدهٔ مرتبه احدیت ذات مشرف گردد و همه علوم مضمحل و تمام رسوم باطل شود حدود متلاشی تعریف و تمیز لاشئے گردد و حقیقت لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ هویدا و سر كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ و نور هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ پیدا گردد و هستی موهوم به هستی موهوب مبدل شود ع موج بحر لمن الملک برآید ناگاه۔ غرق گردند دران بحر چه درویش چه شاه۔ خرمن هستی موهوم چنان بسوزد۔ آتش عشق که نے دانه بماند نے کاه۔

وحقیقت لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ و حقیقت توحید روئے نماند و بکنه انا من اهوی و من اهوی انا و بقول شیر بیشهٔ میدان حقیقت و شاه لشکر مبارز معرفت و طریقت حضرت علی کرم الله وجهه مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللّٰهَ متصف گردد و چون این مرتبهٔ علیا حاصل شد بحقیقت ایمان و کنه اطمینان واصل گشت و نصف دائرهٔ ولایت و نیمه راه اسلام را قطع کرد و باقی اکثر مقاطع و طوے درین مقام واصل آگاه چنان خود را گم کند که هر چند خود را جوید حق را یابد ع چو ممکن گرد امکان برفشاند۔ بجز واجب در و چیزے نماند۔ رباعی

روزان بتو بودم و نمیدانستم۔ شب با تو غنودم و نمیدانستم۔ ظن برده بدم دوش که من جمله منم۔ من جمله تو بودم و نمیدانستم۔

روزے شخصے بر دروازهٔ سلطان العارفین بایزید بسطامی قدس الله سره السامی آواز داد۔ این ابو یزید سلطان در جوابش گفت ذَهَبَ أَبُو يَزِيْدَ فِي اللّٰهِ يَبْحَثُ عَنِ اللّٰهِ۔ یعنی شخص بر دروازه گفت بایزید کجاست فرمودند که بایزید رفت و گم شد با جماعت که در حق سبحانه گم شدند تا ابد الآباد رجوع بوجود بشریت

خود نکنند۔ اے برادر اول یافت ست بعد از نایافت در آخر کار نایافت ست چنانچه بصر و بصیرت طائفهٔ اولیٰ را در معرفت حالت طائفهٔ ثانیه بجز از عمی حاصل نه وطائفهٔ ثانیه را در معرفت حالت این طائفه علیه بجز جهل و عمے نصیبه نیست اے سالک آگاه الوصول بهذه الحالات الشریفة والمقامات العجیبة ممکن را واجب نمیگرداند و واجب را ممکن نمے سازد الحق حق والعبد عبد قال الغوث الاعظم کل حقیقة رده الشریعة فهو الحادو زندقة نظم ممکن ز تنگنائے عدم تا کشید رخت واجب بجلوه گاه عیان تا نهاده گام۔ در حیرتم که این همه نقش و نگار چیست۔ بر لوح صورت آمده مشهود خاص و عام هر یک نهفته لیک ز مرآت آن دگر۔ برداشته ز جلوهٔ احکام خویش کام۔ باده نهان و جام نهان آمده پدید در جام عکس بادهٔ و در باده عکس جام۔ گوید آنکس درین مقام فضول۔ که تجلی نداند او ز حلول چه حصول این مرتبه ثمرهٔ قرب فرائض ست طائفه رابعه که وصول ایشان از راه اصطفا و اجتبا و تدنی و تدلی ست از احوال ایشان چه گویم و چه نویسم آنجا عبارات منتفی و اشارات منتهی ست بیان در آنجا عین استتار ست علم آنجا عین جهل ست قال الغوث الاعظم سالت عن الرب ما علم العلم قال الرب جهل العلم اے برادر چون عالم نماند علم از کجا ماند آنجا همه عرفت ربی بربی ست نظم قرب حق یا بنده دور است از قیاس۔ بر قیاس خود منه آنرا اساس۔ قرب نے بالا و پستی رفتن ست قرب الحق از قید هستی رفتن ست۔ نحن اقرب گفت من حبل الورید۔ تو فگندی تیر فکرت را بعید۔ این معیت را نیابد عقل و هوش۔ زین معیت دم مزن بنشین خموش۔ قال الغوث الاعظم من اراد ان یبین الحال بالمقال فقد کفر اے برادر اخص خواص اولیا را ازین مقام بهره نیست و بجز از عمی و جهل هیچ نصیبه نه زیرا چه این مقام قرب و معیت خاص مقام انبیا و رسل ست۔ مگر بعضے اولیا را که بتربیت حضرت نبوت علی مصدرها الصلوة والسلام واصل گشته باشند که بصر اولیا در انوار این قرب و معیت منتفی میگردد چنانچه بصرها در برق خاطف مستتر مے شود۔ اے برادر هدایت باین مرتبه علیا بے عنایات ازلی نیست ذلك فضل الله یوتیه من یشاء والله یختص برحمته من یشاء و حصول این مرتبه علیا ثمرهٔ بین القربین المذکورین است که اعتدال از خاصهٔ آنحضرت صلی الله علیه وسلم و انبیا و رسل و بعضے اولیا را بقدر استعداد آن هم بهره و نصیبه است۔ اے سالک آگاه باش و معلم و موصل کمال این راه عشق ست و بس فنسال الله کما عشقه و محبته حتی رزقنا الله

ایانا وایاکم عجائب اسرار و غرائب تجلیاته و انواره فلنختم کلامنا بکلام مثنوی
المولوی المعنوی ؎ شاد باش اے عشق خوش سودائے ما + اے طبیب جملہ علتہائے ما۔
ملت عاشق ز ملتہا جداست + عاشقان را مذہب و ملت خداست + آنکہ عاشق نیست او در آب در +
صورت خود بیند ای صاحب نظر + صورت عاشق چو شد فانی ازو + پس در آب اکنون کرا بیند بگو +
عاشقان را شد مدرس حسن دوست + دفتر و درس ہمہ شان روی اوست + آتشے از عشق در جان بر فروز
بر سر فکر و عبارت را بسوز + آنطرف کہ عشق می افزود درد + بو حنیفہ شافعی درسے نکرد
عشق آن شعلہ است کو چون بر فروخت + ہر چہ جز معشوق باقی جملہ سوخت + ماند الا اللہ باقی جملہ رفت
شاد باش اے عشق شرکت سوز زفت + در نگویم عقلہا را بر درد + در نویسم بس قلمہا بشکند
بعد ازین گر شرح گویم ابلہی ست + زانکہ شرح او ورای آگہی ست + در نیابد حال پختہ ہیچ خام
پس سخن کوتاہ باید والسلام + چون سالک در شغل خود را فانی ست و علم فناء خویش در مشاہدہ درآید
و اصلا از وجود او علم او نشان نماند صاحبان این طریقت این را فنا میگویند و چون علم فنا ہم بکلی برفت کہ علم
العلم ہیچ نماند آن را فناء فنا گویند و فناء اتم خوانند و نزد من آنست کہ چون از کثرت ذکر این حالت برانکس
روے دہد و خیال این فنا مدام ملحوظ بماند تا کہ ملکہ گردد کہ وجود ہوش و گوش و عقل و فہم برانکس منکشف گردد
کہ من تمام فانی ام بہ نسبت خود کہ در من ہرگز بقا نیست و این علم تیقن گردد و زائل نشود چہ ہیچ حرکت و سکون
از خود و از غیر خود نیاید مگر از خدا جل جلالہ پس ہر این کس فناء اتم آمد من عرف نفسہ بالفناء و چون خود را مع
تمام مخلوقات عدم محض دید و فنائے مطلق شناخت و حق حقیقت خود بکلی دریافت نہ بدریافت خود بلکہ بہ تعلیم
پروردگار خود جل جلالہ فناء تمام شد و باز این وجود موہوب خود را تمامی بقیومیت حق قائم دانست کہ در ہر آن
قائم مطلق و موجود بحق مرا موجود و قائم میدارد و مدام مدد وجود از ان طرف چنانچہ فتیلہ را از روغن تازہ در چراغ مدد
میرسد کہ باو قائم دمن و جملہ مخلوقات بدین دستور پس درین مقام خوف و رجا بکلی از غیر حق برخاست۔
حقیقت فناء و بقاء این کس را منکشف شد پس در ہر آن فناء و بقاء در یک ذات واحد بمرتبہ کمال آمد پس
در ہر آنے کہ فناء ست بقا ہم با وست مقام فنا فی اللہ و مقام بقا باللہ ہمین جا تمام یافت والسلام علے
رسول اللہ و آلہ و اصحابہ و تابعیہ۔ ذات حق سبحانہ تعالی من حیث ہی مجردۃ عن الاسماء
و الصفات و النسب و الاعتبارات۔ مدرک و مفہوم و مشہود و معلوم ہیچکس نتواند شد و محکوم علیہ

هیچ حکمے نمیگردد ولیکن باعتبارات التجلیات والنسب والاعتبارات علی قدر الطاقة البشریة والاستعدادات. معلوم ومشهود میگردد وآن حقیقت علیه اول تجلی کرد علماً بشانے کلی جامع جمیع شیون الٰهیه وکونیه ازلیه وابدیه بآن طریقه که ذات خود را مستجمع جمیع حقائق ونسب واعتبارات واسماء وصفات چه نبوت نسب وچه تجرد از نسب بلکه تجرد از تجرد نیز یافت امّا بر وجه کلی جملی بے اعتبار وامتیاز شیون از یکدیگر واین صورت معلومه ذات را حقیقت محمدی علی مظهر الصلوٰة والتسلیمات وبرزخ کبرٰی ومرتبه قاب قوسین او ادنٰی گویند واگر بآن ملاحظه عدم اعتبارات کنند احدیت گویند واگر بملاحظه اثبات اعتبارات کنند واحدیت گویند وباصلاحیت وے اعتبارین مذکورین راهمان حقیقت محمدیؐ گویند پس ظهور جمیع اسماء متقابله چون هادی ومضل ومعطی ومانع ومعز ومذل وباسط وقابض ورافع وخافض واسماء غیر متقابله وجمیع حقائق مختلفه وجمیع افراد متعدده از اعلٰے وادنٰے ونفیس وخسیس از عرش تا به فرش وملائکه علوی وجنه سفلی همه ناشی از ان حقیقت محمدیؐ ست وقول رسول مقبول علیه السلام اوّل ما خلق الله نوری ثم خلق الله ما خلق الله نوری وقول لولاك لما خلقت الافلاك ونعمه لولاك لما اظهرت الربوبیة ونداء یا محمد انت عشقی وانا عشقك تا هفتاد هزار سال بر آن اندر آنکه هرچه هست ونام هستی بر او نهادند همه منتشی از ان حقیقت علیه است پس ظهور ذات در پرده صفات ست وظهور صفات در پرده اسماء وظهور اسماء در پرده مظاهر هرچه در عالم موجود ست حسن ذاتی دارد وقبح نسبی واضافی چنانچه سمیت زهر هم صفتے ست کامل الحسن که اهل زهر دانند وبه نسبت اهلاك غیر او را قبیح پندارند وچون حدت آهن شمشیر فی نفسها صفتے است حسن اگر بموقع شود واگر استعمال بے موقع نموده آید قبیح پندارند پس هرچه در حیز خلق آید به نسبت آنکه حق تعالٰے پیدا کرده است درو حکمتهائے عجیبه وکمالات غریبه است ربنا ما خلقت هٰذا باطلاً. شعر این ست زیرا که حکیم قصد ایجاد باطل نه کند ؎ برگ درختان سبز در نظر هوشیار۔ هر ورقے دفتریست معرفت کردگار + للحافظ الشیرازی ؎ پیر ما گفت خطا در قلم صنع نرفت۔ آفرین بر نظر پاك خطاپوشش باد + چون سر وان من شئ الا یسبح بحمده دریافتے انوار آفتاب عالمتاب را در ذره خوار واسرار بحر ذخار در قطره بمقدار یافتے در هرچه نظر کند خدا را بیند۔ اینست کمال مرد در راه خدا۔ قال امیر المومنین علی کرم الله وجهه ما رایت شیئاً الا ورایت الله فیه ونیز از وے منقول ست ما رایت شیئاً الا ورایت الله پس حقیقت محمدیؐ جامع است مر جمیع

مخلوقات علویه و سفلیه علمیه و عینیه را و باعتبار مقتضیات اسمار متقابلات مظهرات مختلفه و محل تجلیات متنوعه ظهور سے یابد و حق با هر یکے خبطے و قسمے است ؛ معاد و مبدء هر یک زا سمے است ، بدان اسم اند موجودات قائم وزان اسم اند در تسبیح دائم ؛ بمبدء هر یکے را مقصد رسیدے شد ؛ بوقت بازگشتن چون در رسید ؛ ازان در کامداول هم بدر شد اگرچه در معاش او در بدر شد ؛ تجلیات حق سبحانه دو قسم است . جلالی و جمالی . جلالی چون اعدام و کفر و شرک و ضلالت و اضلال و اہلاک مطلق و استتار حق و اعوجاج از نہج قویم و انحراف از صراط مستقیم و این امور را شارع بشیطان نسبت فرموده و مظهر اتم و مجلاے اکمال این اشیار ابلیس آمد . اعوان و تابع او و لهذا هر چیزے که ازین امور یافته شود آن صفت را اضافه بشیطان کنند و نیز حدیث ان الله تعالی سبعین الف حجاب من نور و ظلمة مشعر آنست که هرچه نورانی ست چون ایجاد و اظهار و لطف و رحمت و علم و یقین احوال و مقامات و معارف و اخلاق حمیده همه جمالی و رحمانی اند و هرچه ظلمانی ست چون اعدام و بطون و قهر و جلال و جهل و گمان و خطا و نسیان و رسوم و عادات و جمله اخلاق ذمیمه جلالی و شیطانی اند ؛

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ اَجْمَعِيْنَ ط اما بعد ابلاغ سلام محبت التیام از درویش دلریش عبدالرحیم بجناب فضائل و فواضل مآب کمالات اکتساب مرکز ولایت مخزن ارشاد و هدایت اخوی اعزی شیخ محمد زاد الله العزت والجد . واضح آنکه ے درد و غم عشق بوالهوس را ندهند ؛ تا و اسمندرے مگس را ندهند ؛ هم مورچه را ملک سلیمان ندهند ؛ عز و شرف و شاه عسس را ندهند ؛ طالبان حق هستی دارند که بکونین سر فرو نیارند اَلْجَنَّةُ سِجْنُ الْعَارِفِيْنَ اَيْ بِدُوْنِ وِصَالِهٖ كَمَا اَنَّ الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِيْنَ اَيْ بِدُوْنِ مَعْرِفَتِهٖ كَمَالِهٖ - اگر وعده دیدار جمال یار در بهشت نبودے هرگز ذکر از زبان ایشان کسے نه شنیدے و دوزخ چون حالے از جمال ست بنا بران موضع قهر و جلال ست وازینجاست دعار رسول مقبول علیه و علی آله التحیات والتسلیمات اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُكَ الْجَنَّةَ وَنَعُوْذُبِكَ مِنَ النَّارِ . پیدا گردد و حقیقت رضامندی حق جل شانه از مستدعی بهمان و غضب از مستدعی عنهما هویدا گردد و آنچه از سلطان عارفان پیشوائے عاشقان بایزید بسطامی قدس سره السامی منقول ست که اگر بر زبان او ذکر دنیا رفتے وضو ساختے و اگر ذکر بهشت و نعیم عقبے رفتے غسل کردے ازانکه دنیا حادث ست بذکر او وضو اولے و عقبے جائے قضائے شهوت است بذکر او غسل احرے پس از جهت ارشاد طالبان و امداد سالکان ست که زنهار آنها را الذا انها مطلوب و محبوب خود نسازند و ذکر آنها را در دل نگمارند و ذکر آنها را

برزبان نیارند واگر سهواً ازگرددبتوبه واستغفار تعجیل نمایند ووضو وغسل ازلوازم کمال توبه واستغفار دانند۔
ای برادر قصهٔ مردان دیگر ومخنثان ومؤنثان قصه دیگر۔ قال علیه الصلوٰة والسلام طالب الدنیا
مؤنث وطالب العقبیٰ مذکر وایضاً قال علیه الصلوٰة والسلام الدنیا حرام علی اهل
الاٰخرة والاٰخرة حرام علی اهل الدنیا وکلاهما حرام علی اهل الله ؏ تو وطوبیٰ وما وقامت یار ؁
فکر هرکس بقدر همت اوست ؁ قیمة المرء همته هرچه مقصود تست معبود تست ؏ گر گل گذرد بخاطرت گل باشی ؁
ور بلبل بیقرار بلبل باشی ؁ همت عوام کالانعام همه پوست وهمت صالحان وعابدان همه از وست وهمت عاشقان
وعارفان همه اوست ؏ نیست بر لوح دلم جز الف قامت یار ؁ چکنم حرف دگر یاد نداد استادم ؁
اهل الدنیا فی نیران مبین واهل الاٰخرة فی خسران مبین واهل المحبة والعرفان فی شهود
وعیان مبین لولا الحمقا لخربت الدنیا ۔منقول ست واهل الجنة بلهاء کلام مقبول ست حمق شان
چیست مزخرفات فانی را وموهبات آنی را بر نعیم مقیم ابدی سرمدی ایثار کردن وبلهٔ شان چیست از قصور
همت حور وقصور اختیار نمودن واز غفلت ونسیان طلب بستان کردن واز طلب کمال وجمال حضرت حق
بازماندن فاعتبروا یا اولی الابصار وتفکروا یا اولی الافکار ؁ شعر نسیتری اذا انکشف الغبار ؁
افرس تحت رجلك ام حمار ؏ بدانی چو روشن شود این غبار ؁ که بر لاشهٔ یا بر اسپی سوار ؁
اللهم اقطع عنی ما یقطعنی عنك وخلصنا عن الملاهی وارنا حقائق الاشیاء کما هی
پس دل وزبان را از ذکر دنیا باز داریم وروی بحقیقت کار آریم مقربان آنه ومحرمان درگاه ورسط مقامات
عالیات بند نشوند وباقامت در مقامات خرسند نگردد وسلوک اجمالی را پسند نه کنند تا ادای حق مقام
فروتر نه کنند عروج بمقام برتر نه نمایند ؁
بسم الله الرحمٰن الرحیم الحمد لله والصلوٰة والسلام علی رسوله محمد واٰله اجمعین ط
اما بعد از فقیر عبد الرحیم بعد از سلام خیر انجام بخدمت آن عاشق آله وعارف اسرار درگاه میان شیخ محمد چ
واضح آنکه عمر عزیز را بعزیز اعمال صرف باید نمود تا در آخرت خسارت نشود اگرچه جمیع حسنات حسنه اند
لیکن بحکم حسنات الابرار سیئات المقربین حکم دیگر دارد لا یعرفه الا العارفون والعاشقون
ولم یعرفه العلماء الکاملون سلطان العارفین بایزید گفت توبة الناس عن الذنوب
وتوبتی عن قول لا اله الا الله ومصطفیٰ صلی الله علیه وسلم فرمود افضل ما قلت انا والنبیون

من قبلی لا اله الا الله کس نداند که بایزید قدس سره مخالفت کرده است ان لا اله الا الله نیز بزبان ست نه بدل لا اله الا الله گفتن دیگرست و لا اله الا الله دانستن دیگرست و لا اله الا الله شدن دیگرست. پس توبهٔ سلطان العارفین از درجه عوام اینست که مرتبهٔ اول ست فافهم اینجا بانست شروع در اثبات ست و بحکم العشق نار فی القلوب یحرق ماسوی المحبوب والمحدث اذا قورن بالقدیم لم یبق چندان باید سوخت که عاشق سوخته گردد و چون عاشق سوخته شد بعضے مظهر عشق مے ماند و در بعضے معشوق ما رایت شیئا الا و رایت الله مشعر باول ست ؎ چون از تو بجز عشق نجویم بجهان ٭ خواهی تو وصال جو و خواهی هجران ٭ هجران و وصال تو مرا شد یکسان ٭ بی عشق تو بودنم ندارد سامان هنی از ثانی ست علی اختلاف الاستعدادات اختلف الحالات درس و تدریس بے حضوری لقلقهٔ زبانی ست و تضییع وقت آنچه در سینه است درسی نه اما افتراق نباید الافتراق ثم الاقتران دوام شهود و حضوری را نصب العین دارند و در هر چه مشغول باشند عین وصل ست و اگر بے شهود و حضوری مشغولی بصلوٰة و تلاوت اند عین وبال ؎ سررشتهٔ دولت ای برادر بکف آر ٭ این عمر گرامی بخسارت مگذار ٭ دائم همه جا با همه کس در همه کار ٭ میدار نهفته چشم دل جانب یار ٭ قل الله ثم ذرهم الله الله میان محمد معظم را معلوم آنکه غفلت و لو کان ساعة کفرست مسلمان با یاد زیست بے یاد خدا زیستن بصورت مرگ ست بلکه بدتر از مرگ و میان ولدار بیگ را چه نویسیم که خود دانا و فهمیده اند انچه احسن و اهم باشد مشغول باشند و دیگر نوشته بودند که کتابے نوشته باشند مخدوما چون فرصت کم ست نوشتن میسر نمی آید با این همه هر چه شما بنویسند در باب او حلے و جوابے و شرحے نوشته خواهد شد و بے سائل میسر نمے آید امام شافعی رضی الله عنه فرمود علم علما العلم من نمیرسد و تمام علم من باین مسئله صوفیه نمیرسد الوقت سیف قاطع فعلیک الوقت ٭

مشیخت مآب حقائق و معرفت اکتساب برادر شیخ محمد و شیخ معظم و دلدار بیگ از درویش دلریش بعد از سلام خیر انجام واضح آنکه الوقت سیف قاطع پس لاچار سعی تمام در حصول آگاهی دوام باید کرد که سعادت در عبادت و شقاوت در فراغت التصوف کله جد لا یختلط فیه هزل کان رسول الله صلی الله علیه وسلم دائم الفکر متواصل الحزن. هر چه ز حق باز دارد و از خود باز دارد ما شغلک عن الحق فهو صنمک و دنیاک ؎ چیست دنیا از خدا غافل شدن ٭ نے قماش و نقره و فرزند و زن ٭ بمطالعه

کتاب و مذاکرهٔ علم چندان توغل کنند که داخل ولله العلم حجاب الاکبر گردد باید که چنان کنند که حاصل العلم رفع حجاب
گردد که علم حق در علم صوفی گم شود؛ این مثل که باور مردم شود؛ و حدیث بزرگانست کن طالب
الاستقامت ولا تکن طالب الکرامت اوقات عزیز را مغتنم شمار و انفاس خود را بے آگاهی مگذار
کن لله والا فلا تکن باید که در از دیاد کیفیت و کمیت نسبت کوشش کنند که تو ز خود گم شو که توحید این بود
گم شدن گم کن که تفرید این بود؛ سَأَلَ الْغَوْثُ الْاَعْظَمُ عَنِ الرَّبِّ عَنْ عِلْمٍ فَاَجَابَ اللّٰهُ تَعَالٰی جَهْلُ
الْعِلْمِ. فَافْهَمْ. چنان باشی که خود را از غفلت برآری و دیگران را نیز بحکم آیه کریمه فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ
وَمَنْ تَابَ مَعَكَ. الله الله. الله وَلَيْسَ فِی الْوُجُوْدِ سِوَی اللّٰهِ ع قلم اینجا رسید سر بشکست؛
حامداً و مصلیاً و مسلماً. اما بعد از احقر العباد عبد الرحیم بعد از سلام خیر انجام محبت التیام واضح آنکه
اے برادر کار عاشق سوز دوام و ساز تمام ست و شیوه معشوق کرشمه و ناز ست و طریقه عاشق همیشه عجز
و نیاز ست زهد و دین همه پیران ره را؛ محاسنها بخون دل خضاب ست؛ همه مردان درین ره زین مصیبت؛
جگرها تشنه و دلها کباب ست؛ فرض عشاق ست توجه دوام و هر چه از آنحضرت وے را باز دارد بروے حرام ست
کل نوم علی المحب حرام؛ قال علیه الصلوة والسلام من شغلك عن الحق فهو دنیاك
و صنمك؛ از آن لاابالی یعنی عارف شبلی پرسیدند که ما صفة العارف قال صم بکم عمی. قول
حبك الشیٔ یعمی و یصم مؤید اینست اے برادر چون لا اله الا الله را فهمیدی و کل شیٔ
هالك الا وجهه را دانستی سر ما رایت شیئا الا و رایت الله فیه را معلوم کردی پس بهر چه روی
آری بحق روئے آورده باشی هر چه بینی حق را بینی هر چه شنوی حق را شنوی ست این ست کمال مرد در راه خدا؛
در هر چه نظر کند خدا را بیند؛ اے برادر زهد و تقوی مرتبه علیاست اما عشق مرتبه دیگر ست در قول حق
سبحانه جل شانه یا ایها الذین آمنوا بالله و رسوله رمزے ست و در قول صحابی نؤمن ساعة
سرے ست که اهل ظاهر چه دانند ست هر که او چون یوسف گم کرده نیست؛ گرچه ایمان آورد آورده نیست؛
نه آنکه هر که لا اله الا الله بدل گفت بشرف ایمان حقیقی مشرف شد هیهات. بون بعید بینهاست.
قوله سبحانه وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُوْنَ ط و قول علیه السلام اَهْلُ لَا اِلٰهَ اِلَّا
اللّٰهُ كَثِيْرُوْنَ وَالْمُؤْمِنُوْنَ قَلِيْلُوْنَ. دال بر لطیفه الیست که اهل دل دانند نه محجوبان آب و گل ست
چون نسبتے تو شد محقق؛ خیزد همه نعرهٔ انا الحق؛ اینجاست نهایت طریقت؛ این ست خلاصه حقیقت

و واصلان ہا آن ح تبه کمال ہمے نیاسودند ہر نفس را نفس والپسین شمارند و آن خود را آن مرگ انگارند مجاہدان چون از کلفت رسته اند مشاهده یافته اند هر چه کنند بالفت کنند نه بکلفت تام رسول الله صلی الله علیه وسلم حتی تورمت قدماه صحابه عرض کردند که در شان تو لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر وارد شده است چرا تعب میکشی فرمود افلا اکون عبدًا شکورًا- خواب و بیداری یکسان باید کرد- تا مرتبه حیات قلب میسر شود ٥ نه پنداری که مهرت از دل عاشق رود هرگز ❊ چو میرد مبتلا میرد چو خیزد مبتلا خیزد ❊ بر بهولا استفسار در ماندن و کیفیت سلوک کرده بود گفتم در حق مدن لکن فی الناس کاحد من الناس و کیفیت سلوک رجال لاتلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله اظهار زیادتی استعداد نموده طلب اذن تجرید نموده گفتم که یک حرفے گویم و این اختیار شماست این کار مصلحت نیست ع رند عالم سوز را با مصلحت بینی چه کار ❊ همه اختیار دارد هوس دگر و عاشقی دیگر است- الحذر الحذر ربا ابن الماء والمدر ❊ سبحان خالقے که صفاتش ز کبریا ❊ بر خاک عجز می فگند عقل انبیا ❊ گر صد هزار سال همه کائنات خلق ❊ فکرے کنند در صفت عزت خدا ❊ آخر بعجز معترف آیند کای آله ❊ دانسته شد که هیچ ندانسته ایم ما ❊

والصلوة علی المظهر الاتم والاکمل مجلاه الاحسن والاجمل محمد الاوصل وعلی آله واصحابه الاکمل- اما بعد از درویش دلریش عبد الرحیم ابن کمالات اکتساب ولایت مآب عالم فروع واصول ماهر طریقه ایصال و وصول اعنی برادرم میان شیخ محمد بعد از سلام خیر انجام مطالعه نمایند اے برادر مرا سهم توجه قلب اهل قلب توحید ست قال علی رضی الله عنه الاخلاص فی التوحید هو سلب الصفات واسقاط النسب والاضافات- نکته در اثبات اسم ذات بعد از نفی همین است عمرے صرف باید کرد و سعی بلیغ باید نمود که نفی هر معلومے و موهومے باید کرد و اثبات مجهول باید نمود که کار مقربان همین ست حسنات الابرار سیئات المقربین سیر آفاقی وانفسی کار مبتدیان ست و متوسطان عالی همتی را ازین هر دو گذشتن واجب ست سیر و سفر بارے دیگر ست و بار در آغوش دیگر و انا من آهوے و من آهوے انا اصحاب طریقت را لازم ست که در هر نفی اثبات کنند و در هر اثبات نفی کنند خواه نفی و اثبات خواه باثبات خواه بمراقبه علیك فعلیك والسلام انچه نوشته شده است او را مطالعه نمایند خواهند نمود که وقتے ست تتمه وصیت آنکه یا دوست یا با دوست و هر چه جز اوست نه نکوست هر که در دوام آگاهی کوشد و روے بعدم صرف آرد نیکوست والسلام والاکرام ❊

از درویش دلریش عبد الرحیم برادرم شیخ محمد و ولدار بیگ را بعد از سلام معلوم آنکه قل الله وذر ما

سوی اللہ در دوام آگاہی سعی بلیغ نمایند وتکیہ بر زندگانی نباید کرد بحکم خیرُ الناسِ من ینفع الناسَ ❖
خلق را بخدا باید رسانید آگاہ باش آگاہ باش آگاہ باش ❖
حامداً و مصلیاً و مسلماً ۔ اما بعد آن سالکہ طریقت وآن طالبہ حقیقت وآن والی درگاہ اسمٰے
ام عبید اللہ جعلہا اللہ تعالی من الذاکرات الواصلات ومن القانتات والصادقات ورزقہا
اللہ الفناء والبقاء ۔ بعد از سلام خیر انجام مطالعہ نمایند کہ باشغال ظاہر چندان مشتغل گردند کہ از علو
احوال باطنہ باز مانند قال علیہ السلام من ابتلی بالسفر الظاہر فقد وہ من السفر الباطن
دل بیدار بدست آر اگر تعلقات کونین بر تو افتند ذرہ حجاب بر دل تو نیفتد صاحب الطریقہ والحقیقہ حضرت
خواجہ نقشبند قدس سرہ آیہ کریمہ را کہ رجال لا تلہیہم تجارۃ ولا بیع عن ذکر اللہ اکثر بر این معنی
حمل مے فرمودند اگرچہ از عدم تجارت وبیع مراد تجرید از این ہر دو باشد ای لا یشغلون بامر من
امور الدنیا والمعاش لکثرۃ اشتغالہم بذکر اللہ حسن قال وبہجت در دوام ذکر ذی الجمال ست
ووبال ونکال در غفلت از حضرت قہار ذی الجلال ست دل بدست آر اندیشہ باد کمال ہرچہ خواہی بکن از
کارے از درون شو آشنا از برون بیگانہ باش ❖ واینچنین زیبا روش کم مے شود اندر جہان ❖
قال علیہ الصلوۃ والسلام الصوفی ہو الکائن البائن از انوثت وذکورت در راہ خدا
ہیچ وخلے ندارد نسائے کہ عشق خدا دارند رجال اند ورجالے کہ عشق خدا ندارند بدتر از نساء طالب المولے مذکر
ہر کہ باشد وطالب عقبیٰ مخنث ہر کہ باشد وطالب الدنیا مؤنث ہر کہ باشد در ذکر چندان کوشد کہ کلفت از میان
برخیزد واشتغال ظاہری مانع اشتغال باطنی نشود وعلی الدوام یعنی در خواب وبیداری ذکر جاری گردد بعد از ان
ہم ذاکر رود ہم مذکور قلم اینجا رسید وسر بشکست ۔ دوم آنکہ طالب را اول توجہ بر قلب صنوبری باید فرمود چون
توجہ مذکور استقرار یابد بعد از ان توجہ بجمیع دلالت باید کرد اول بر تجویف قلب وچون علامات وانوار تجویف
مذکور حاصل آمد توجہ بر تجویف ثانی باید فرمود علی ہذا القیاس حال تجویفات دیگر ۔ جواب استفسار سوم آنست کہ
شیخ توجہ بر قلب مرید کند بعد از ان کہ توجہ اندکے استقرار یابد توجہ باندرون قلب کند بعد از ان توجہ بجمیع قوی
واعضائے وے نماید سر یا تا وابقاء ہر شے کہ خواہد نکنند خواہ نسبت ذکر خواہ نسبت جذبہ خواہ نسبت شہود
خواہ نسبت فنا ریا بقا رحمت وبرائے سلب نسبت ذکر وسلب نسبت جذبہ وسلب نسبت شہود والسلام
لیکن الحال بسبب بعضے موانع آمدن میسر نمے شود ۔ انشاء اللہ تعالی العزیز قصد مصمم ست کہ البتہ فقیر

آنجا خواہد رسید و این ضعیف را چند روز آزار اطلاق و حرارت بود مکتوب مرغوب نوید صحت آورد. لیکن
چون نقاہت بود جواب استفسارہا مفصل نوشتن میسر نیاید. انشاء اللہ تعالیٰ من بعد مفصل نوشته خواہد شد
جواب استفسار اول آنکه اکثر اہل طریق نسبت رابطه را بر ذکر مقدم دارند - نزد این ضعیف معمول آنست
که نسبت رابطه را با ذکر جمع باید کرد تا حقیقت ذکر بوجه احسن واوثق حاصل گردد و انوار نسبت رابطه در ذکر
وانوار ذکر در نسبت رابطه بوجه اکمل ظهور یابد که طالب از ہستی خود خالی شود و به ہستی برزخ متجلی گردد توجه بذکر
کنند جمع نماید بین الرابطه والذکر پس نسبت ذکر بطالب نخواہد بود بلکه از برزخ صادر خواہد شد - کما یجمع
العبادة والشهود فی مرتبة جمع الجمع ؞

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم الحمد للہ رب العٰلمین والصلوٰة والسلام علیٰ رسوله
محمد واٰله اجمعین ؞ اما بعد تائیدات سبحانی وتوصیفات ربانی متوالیه ومتکاثره بجناب آن عارف
کامل وعالم عامل مقتدائے طالبان اہل شهود ویقین زین العابدین قدوة العارفین باد - بعد از سلام محبت
التیام باشتیاق تمام واضح آنکه مکتوب مرغوب رسید از مطالعه آن فرحت کثیر حاصل گردید از مطالعه استقامت
اوضاع وحصول احوالات عجیبه که در وے مندرج بود حمد وشکر حق تعالیٰ بجا آورده شد. الحمد للہ
علےٰ احسانه. واشتیاق فقیر را بر اشتیاق خود قیاس کنند ؞

برادر دینی محب یقینی یعنی صلاح آثار میان شیخ عبد اللہ جیو ہمیشه بیاد حق محظوظ و در حفظ وے محفوظ
بوده ذاکر وشاکر باشند. بعد از سلام آنکه مدت ست بدعائے وسلامے وپیامے وحفظ وزبان متادر
نساخته اند از ینمعنی خاطر فقیر نگر آنست که حسن عروسی را بکدام موسم قرار داده اند چو نند وچگونه اند واحوال
چو نست وحقائق ومعارف ظاہری وباطنی خود مشروحاً قلمی نموده بفرستند که در کدام سیر وسلوک ہستند -
فکر در کارے کن که بجز حق را بنده نشوی وکارے کن که فردا شرمنده نشوی حیات دنیا سهل ست غافل
بودن از حق مطلق جهل امروز که در دست چوگان ست گوے در میدان ست نیز بیا که وقت مجرائے رحمان
است والا فردا نه گوئے در میدان یابی ونه در دست چوگان - دنیا فانی ست باحق مشغول بودن سعادت
دو جهانی ذره یاد آگاهی به از ہزار بادشاہی طلب مولےٰ از ہمه اولےٰ اندیشه اہل معرفت در طلب دوست
باعث خلاصی اوست که خلاف نفس فرض عین وضیافت حق سعادت دارین اہل یاد ہمیشه شاد اگرچه در معاش
ضرور رضامندی امیر وسلطان ہست اما در معاد ضرورتر رضامندی رحمان است رضامندی حق در کار ست

تدبیر دنیا واہل دنیا چہ اعتبار ست دنیا روزے چند ست عاقبت کار با خداوند ست وخدمتهائے دینی خود را طالب باش وبہر نفس غالب اگر در خانہ کس ست یک حرف بس ست ؂

حق سبحانہ تعالےٰ جل شانہ آن محب حقیقی دوست حقیقی مشیخت آب کمالات اکتساب برادرم میان شیخ عبد الوہب جیو را ہمیشہ در حفظ وحمایت خود داشتہ کمالات وغائبات مقام خود بمحض فضل وکرم خویش عنایت فرماید - اخوت پناہا دو معبود گفتن کفر شریعت است ودو موجود دیدن کفر طریقت - ع

تو مباش اصلا کمال این ست وبس ؂ جہد باید نمود وسعی بلیغ باید کرد وچندان چقماق ذکر بر سنگ دل نہ کہ آتش محبت شعلہ گرفتہ کونین را وگوینده را بسوزد وچون تو باقی خدا ماند وبس در یکخانہ دو مہمان نگنجد اوقات خود را موظف نمودہ احیار اوقات شریفہ را لازم وواجب گیرند ومعمور دارند امام شافعی رحمہ اللہ فرمود علم علا العلم من نہ رسد وتمام علم من بآن یک قول صوافیہ نمیرسد کہ آن وقت سیف قاطع هندی آگ لگنتی چھونپڑی جو نہ کسے سولاؤ ؂ بعضے اشتغال بعقبی کفر دانند چہ جائے دنیا - قال علیہ السلام الدنیا حرام علے اہل العقبی والعقبی حرام علے اہل الدنیا وکذا ھما حرامان علی اہل اللہ - آخر کار ازین جہان گذشتنی واین را گذاشتنی ست - فدع الیوم اختیارا أما تدع الغد اضطرارا قل اللہ ثم ذرھم - والسلام ؂

برادرم خواجہ احمد ا علیك بذکر الحق والاشتغال عن غیر الحق برسد - السلام علیکم وعلے جمیع الاحباء - آما بعد مجارائے امور موجب حمد وشکر ست حق سبحانہ جل شانہ گرفتاری خود عنایت فرمایند وخلاصی از غیر خود مرحمت نمایند کہ براست قال علیہ السلام ع یا لیت رب محمد لم یخلق محمدا ؂ تو کاش نبود اے عراقی ؂ کز تست ہمہ فساد باقی ؂ رباعی

لولا لمعات برق نور القدم ؂ من جیب الجود وجود الکرم ؂ من یخرجنا من ظلمات العدم ؂ او یعبرنا من شعفات القدم ؂

پاکا خداوندا کہ ذات وصفات تو تعالیٰ وتقدس مدرک ومفہوم ہیچکس تتواند بود - فکیف کہ بدلالت لفظ وعبارت بدان اشارت توان نمود ؂ عشق ست برون ز پردہ نور وظلام ؂ خارج ز احاطہ عقول وافہام ؂ خواہم کہ بخوانمش بصد نام اما ؂ او برتر از آنست کہ گنجد در نام ؂ وصلوات نامیات وتحیات زاکیات بر حبیب او کہ آئینہ جمال وکمال اوست تعالی شانہ ومفتاح خزائن جود اوست عم احسانہ ؂ اما بعد از احقر الفقراء عبد الرحیم بعد از ابلاغ سلام محبت وشوق الیتام بجناب کمالات اکتساب فضائل وفواضل مآب -

مقتدا سے سالکین خلاصۂ اولاد واصلین سلالۂ احفاد عارفین اعنی شیخ زین العابدین واضح آنکه مکتوب
مرغوب در احسن ساعات واین اوقات رسید چشم را نورے ودل را سرورے حاصل گردید مندرج
بود که بسبب جذبۂ الٰہی وتوجه صرف آگاہی دوام روے نماید در کیفیت وکمیت ساعت بساعت افزاید
وتمام ہستی موہوم در عطاره و ہستی موہوب عطا شود ودر شہود واجبی آثار وجود امکانی بالکلیه مضمحل
گردد آثار وانوار وجود حقانی در ظهور آید واز مقام قرب نوافل گذشته در مقام قرب فرائض در آید افراد
انسانی چه بلکه اشخاص حیوانے متاثر این نسبت شوند چنانچه محمد قلی نام مخلص فقیر ہر وقتے که از نسبت جذبۂ
آگاہی متاثر مے گشت اسپ از رفتار مے ماند چون مغلوب این نسبت میشد اسپ بر زمین مے افتاد
وچون زیاده مغلوب مے شد نفر ہم مغلوب میشد ومے افتاد وبعضے احیان بعضے حیوانات از نسبت
این احقر متاثر شدند ودانه وکاه را تا سه ۳ روز گذاشتند وطاقت شکر نیاوردند ومردند۔ وقصه بزرگان
این طریقت ومتاثر شدن حیوانات بحد تواتر رسیده ومشاہدات کثیره واقع شده لیکن از بعضے
اکابران وقت آثار تصرف ظاہر شود که مامور شوند واز بعضے آنوقت که مغلوب نسبت شوند واز بعضے
اکملین ہر وقتے که ایشان بخواہند وعجب تر آنکه در ایام جوانی بعضے یاران وقت توجه چنان متاثر
شدند که جثه ایشان در ہوا رفت وباز بر زمین آمد توقع که چندمدت در دوام این نسبت جد واجتهاد
نمایند که بحد دوام رسد که اثر در جمیع یاران ظاہر خواہد شد ونیز مرقوم شده بود که بروز دوشنبه نیز متوجه
اینجانب باشند۔ مخدوما ومشفقا از بعد نوشتن این مکتوب بعد عصر روز پنجشنبه زیاده توجه نموده خواہد شد
واثر زیادتی نیز ظاہر خواہد شد انشاء الله تعالیٰ ونیز مامول آنکه خود را از درس تدریس ومطالعۂ کتب
موقوف دارند واوقات شریفه را بتوجه تمام علی الدوام بآن نسبت گمارند ؎ حرف گو کاغذ سے سیاه کند ؛
دل که تیره است کے چه ماه کند ؛ حرف وصورت را در دل نیارند بلکه در بهام نسبتی زیاده از نسبتے که در نقطه
است حاصل گردد وذکر درین مقام چون وسوسه است در مقام ذکر دل از ذکر باز داشتن در حضور این
نسبت از جمله فرائض وواجبات طریقت است زیرا چه این نسبت حقیقت ذکر ست وجائے که حقیقت
حال ست تخیل الفاظ واقوال را چه دخل مشفقا ہر وقتے که این حقیر در ملازمت قدوۂ عارفان حضرت خواجه
خُرد قدس سره میرفتم ہمین وصیت می فرمودند که خود را از درس وتدریس ومطالعه کتب وحکایات غیر ضروریه
یکسو دار وخود را بالکلیه بآن نسبت گمار که تا گویے ہمه گزیدگان ست الحق که تا مقید بآن چیزہا بود آثار عجیبه آن

نسبت ظاهر نمیشد و چون ازان چیزها دست داشتم آنچه میخواستم یافتم و اگر قصهاے توجهات و تصرفات آن
برگزیدگان را بنویسم دفترے باید بشفقا بسیاری از اکابر این طریقه نسبت آگاهی و مشاهده را بحیثیتے که
که وجود مشاهد و آگاه در میان نباشد تجلی ذاتی پندارند هیهات هیهات تجلی ذاتی براحل بعیدتر است ولله در قائله

کیف الوصول الی سعاد و دونها ؛ قلل الجبال و دونهن حیوف ؛

منزل عشقت مکانے دیگرست ؛ مرد این ره را نشانے دیگرست ؛ آرے نسبت آگاهی آئینه مقدمه تجلی
ذاتی ست و این نسبت از سطوت محبت و غلبه شوق ست و تعین علمی ست که علم سالک درے الطف مقامات
رسیده

معشوق چون نقاب ز رخ برنمیکشد ؛ هر کس حکایتے به تصور چرا کنند ؛

ارباب همم عالیه را
همگی همت مصروف بآن بوده ست که لطیفه را بجز یک معلوم که حق ست تجانه معلومے نماید بمقتضاے دانش
و بینش خدمت شما آنست که در تخلیص و تجرید و تفرید لطیفه مدرکه از هر چه هست اهتمامے باقصی وجوه نموده شود
و استغراق تمام و شهود دوام که نهایت مجموع مقامات است حاصل گردد اِنَّ اِلٰی رَبِّکَ الْمُنْتَهٰی۔
اشارتے باوست تا بوسیله این حالت عظمیٰ و سعادت القیٰ ترقی باوج تجلی ذاتی که در ستر و روح
و در ظاهر و باطن بشهود غیر سبحانه نماید بباشد برسند و ستر کُلُّ شَیْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ مبرهن گردد۔
حمدًا لله که طریقه خواجگان قدس اسرارهم بعضے اصفیا و ازکیا را در مبدا این چنین دولتے بوسیله
هیچ چیز غیر صدق عقیده و افتقار باتم وجوه حاصل میگردد۔ ادرک من ادرک وشک من شک والسلام
تائیدات سبحانی و توصیفات ربانی شامل حال حسن مآل آن ذات منبع الحسنات متوالیه و متکاثره باد بالنبی و آله
الامجاد بعد از ابلاغ سلام و شوق التیام واضح ضمیر عشق پذیر آنکه رقیمه نمیقه رسید شوق پر زیاد گردید
ارقام کلک مشک فام شده بود که از استماع کلامها فیض ترجمان روز و شب طبع شادان و مست
سرشار ست لذت غریبه را دریافته شده سید السند افیض حق ناگاه رساند فاتا بر دلی آگاه رسد علامت
دل آگاه چیست ادخال النور والسرور بذکر الحبیب الشکور والتجافی عن دار الغرور۔
آرے لذت یاد حق ذوق همه لذاتهاست ذاق من ذاق فهم من فهم و من لم یذق لم یدر
لذت دنیا و لذت آخرت در جنب لذت دریافت حق بمنزله وسوسه در مشاهد حق آنانکه شراب وصل چشیده اند۔
و از خود و از غیر خود رمیده اند علی الدوام در هر دو جهان مست و سرشار اند علامت مستان اهل عشق
حق را چنان گفته اند که حیاری سکاری لادینهم ولا نصاری۔ للحافظ الشیرازی رح

ع ستم حیان کنی کہ ندانم زبیخودی ٭ در عرصۂ خیال کہ آمد کدام رفت ٭ و ثمرۂ حصول مستی موجب انقطاع ہستی ست
منبع اسرار شیخ فریدالدین عطار گوید ع در دمے خواہم ولیکن درد تو ٭ لیکنے درخور دمن درخور د تو۔
کفر کافر را و دین دیندار را ٭ ذرۂ دردت دل عطار را ٭ روز قیامت حق سبحانہ تعالی رقعہ نوشتہ براہل
بہشت بفرستد عبادی شغلتم بالحور والقصور ونسیتم لقائی از غایت غلبہ درد عشق تا
ہفتاد سال در بیخودی باشند وعاشقان عالی ہمت ومتعالی نہمت بدوام نسبت دارند اگر یک نفسے
ازان غافل شوند خود را کافر دانند اِنَّ لِلّٰہِ عباداً لو غفلوا طرفۃ عین لارتدوا علو ہمت
وسمو نہمت جناب حسن مآب مقتضی ہمانست کہ یک لحظہ ولمحہ از حق واہل حق غافل نباشند الحمد للہ
علی ذلک وعلائق ظاہری اگر مانع قرب اسرار نیست داخل علائق ودر شمار نیست قال علیہ السلام
الدنیا ما یشغلک عن الحق۔ ع چیست دنیا از خدا غافل بُدن ٭ نے قماش ونقرہ وفرزند وزن ٭
ہرچند چشم باطن عاشق از مشاہدۂ جمال معشوق مسرور ست چشم ظاہری برائے دریافت جمال یار در قلق مدام
است وجمال یار مبرا ومنزہ از انست کہ چشم ظاہر او را دریابد لہذا المحققین برآنند کہ از ہیچ نبی مرسل وولی کامل
قلق نرفتہ نہ مخصوص بدار دنیاست بلکہ در دار عقبیٰ نیز۔ للحافظ الشیرازی رحمۃ اللہ علیہ ع
بلبلے برگ گلے خوش رنگ در منقار داشت ٭ واندران برگ ونوا خوش نالہائے زار داشت ٭ گفتمش در عین وصل این
نالہ و فریاد چیست ٭ گفت مارا جلوۂ معشوق درین کار داشت ٭ عاشق دل سوختہ از خود واز غیر نظر بر دوختہ بمقامے
مے رسد کہ عشق آنجا حجاب ست۔ قال الغوث الاعظم العشق حجاب بین العاشق
والمعشوق۔ چون عاشق وعشق نماند جز معشوق ہیچ نماند۔ ع ماند الا اللہ باقی جملہ رفت ٭
ع قلم اینجا رسید وسر بشکست۔ اللہ اللہ لیس فی الوجود الا اللہ ٭ کہ استدعا ملاقات وفتوے
یوسیہ کروہ بود اجماع جمیع اہل اللہ است ہر آنکہ بئس الفقیر علی باب الامیر۔ وحق سبحانہ تعالے
مے فرماید کہ ما متاع الدنیا الا قلیل واز ان اقل قلیل شما رسیدہ پس بالغرض از ان چیزے بمن خواہید داد
جزو لا یتجزّا ش خواہد بود پس برائے جزو لا یتجزّے چہ مناسب کہ نام خود را از دیوان حق تعالی برشم
کہ در کتب مشائخ مکتوب است اگر نام کسے در دیوان بادشاہے باشد از دیوان الٰہی برے آرندش
کہ خطے نوشتہ واستدعا نمود کہ بزیارت خواجہ معین الدین تشریف آرند کہ بدان تعریف ملاقات میسر آید
فرمودند ان اللہ لا ینظر الی صورکم واعمالکم انما ینظر الی قلوبکم ونیاتکم

باشتمال این امور فرمنیة سنیه شوم که از کیمیا و کیفیت سلوک راه خدا استفسار نموده بود ارقام فرمودند

اذا اتی وجت الاجساد وتجسدت الارواح حصل المقصود ❊

بسم الله الرحمن الرحیم ۰ الحمد لله الذی هدانا الصراط المستقیم ووفقنا للعروج الی معارج المنهج القویم والصلوة علی رسوله صاحب الخلق العظیم واله واصحابه الهداة الی النعیم المقیم - اما بعد فیقول العبد الضعیف النحیف الراجی الی الرب المعین عبد الرحیم بن وجیه الحق والدین غفر الله له ولوالدیه واحسن الیهما والیه لما تلقنت الشیخ عبید الله بن مخزن الحقائق والمعارف شیخ محمد قدس سره اشغال الطریقة والقادریة والچشتیة والنقشبندیة والمداریة زاد الله لاهلهم شرفا وعزا ورأیت فیه اثار الفناء والبقاء وانوارها واسرارها فاخبرته لارشاد الطالبین والسالکین الی الله والبسته خرقة المشائخ قدس الله اسرارهم کما اجازنی والبسنی مشائخ الطرق المذکورة فمن صحبه فکانه صحبنی ومن کید فس بایعه فکانه بایعنی وایضا اجزته لدرس التفسیر والحدیث اللهم ارزقنی ایاه الاستقامة علی سجادة المشائخ واجعل الاخرة خیرا من الاولی بعزتک وحرمة نبیک واله واصحابه اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین قال الله تعالی ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم - اللهم وفقه لما تحب وترضی

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی هدانا الصراط المستقیم والصلوة علی رسوله محمد هادی المنهج القویم وصاحب الخلق العظیم وعلی اله واصحابه هداة طریق الوصول الی الله الرؤف الرحیم اما بعد فیقول الفقیر الحقیر عبد الرحیم ابن وجیه الحق والدین الدهلوی غفر الله له ولوالدیه واحسن الیهما والیه ان الولد الصالح التقی حبیب الدین منبع الحقائق والمعارف شیخ محمد البهلتی قدس سره لازم صحبتی وتعلم منی علم التفسیر والحدیث والتصوف تلقنته اشغال الطریقة العلیة القادریة والچشتیة والنقشبندیة کثر الله تعالی طالبیها واوصل الله سالکیها فرأیت فیه اسرارها وانوارها واثارها فاستخرت الله سبحانه وتعالی

لاجازة الارشاد طالبی وصول الله وسالکین الی الله فامرنی والهمنی سبحانه وتعالی
ان اجزت للایصال والارشاد فاجزت لارشاد الطالبین واکمال السالکین اجازة
ظاهرة عامة بمحض من المشائخ العظام العلماء الکرام والفقراء ذوی الاحترام کما اجازنی
مشائخ الطرق المذکورة قدس الله اسرارهم ویدهم کیدی فمن بائعه فکانما
بایعنی ومن بایعنی فکانما بائع النبی صلی الله علیه وسلم علیه وعلی اله واصحابه افضل
الصلوات واکمل التحیات واسأل الله لاجله الاستقامة والسداد علی الطریقة
المستقیمة والبشارت والدوام علی طریقة الغریبة وایضاً اجزته لتعلیم علم التفسیر
والحدیث والتصوف وبالله التوفیق الرفیق والحمد لله رب العٰلمین ؛ اٰمین -

الحمد لله رب العلمین والصلوة علی رسوله محمد وآله واصحابه اجمعین - بخدمت مجمع
کمالات ظاهری وباطنی - منبع حسنات صوری ومعنوی از احقر فقیر محمد عبدالرحیم بعد از سلام محبت التیام
واضح آنکه اشتیاق ملاقات زیاده از ان ست که بتحریر آید ثانیاً آنکه بعضے طلاب خدا واخوان الصدق والصفا
بخدمت عالی برائے اخذ طریق رجوع میکنند واز انجا که بهمت عالی ونهمت متعالی ست بنظر کردن
برسبے استعدادی طالبان این زمانه بر اظهار طریقه علیه واجرائے خیر کثیر متوجه نمیشوند - الحق اگر نظر بر کوتاهی
نظر طالبان کرده شود حرفے از اسرار حق نتوان گفت اما احسن آنست که باهل طلب قواعد طریقه علیه باید گفت
وهر کس موافق استعداد خود بهره ور شود قال النبی صلی الله علیه وسلم نضّر الله امرأ سمع
منا شیئاً فبلغه کما سمعه فرب مبلغ اوعیٰ له من سامع وطریقه بزرگان که تا اینجا رسیده
همین ست باید که بر این حدیث عمل کنند وهر طالبے که آید اظهار طریق بوے ادا کنند فکل نصیب
بنصیبه واگر عدم اظهار طریقه نظر بعدم اجازت که شرط اظهار طریقه است باشد از این فقیر اجازت دانند
واین فقیر را در عالم ارواح اجازت از روح پرفتوح آنحضرت صلے الله علیه وسلم ست واز صاحب
طریقه حضرت خواجه بهاؤالدین نقشبند نیز حاصل ست ودر ظاهر اجازت از عارف ربانی وماهر اسرار سبحانی
حضرت سید عبدالله قدس سره است وایشان را از شیخ آدم بنوری وایشانرا از مجدد الف ثانی قدس سره
نیز این فقیر را اجازت از قدوة العارفین زبدة المخلصین خواجه ابوالقاسم که مشهور بخلیفه جیو
بودند قدس سره وایشانرا از اعلم علماء واعرف عرفاء ملا ولی محمد قدس سره وایشان را از صاحب طریقه

وسلوک میر اکبر علی اکبر آبادی قدس سرہ وایشانرا از خواجہ عبداللہ وایشانرا از خال خود خواجہ محمد یحییٰ وایشانرا از
مولانائے خواجہ عبدالحق وایشانرا از خال خود پیشوائے ابرار خواجہ عبداللہ احرار قدس سرہ ارواحہم واسامی طریقۂ قادریہ
وچشتیہ کہ بحضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ میرسد نوشتہ فرستادہ خواہد شد ؛

حامداً ومصلیاً ومسلماً۔ امابعد برادرم فیض اللہ دائم منتظر فیض اللہ باشند۔ اے برادر فیض اللہ
ناگاہ رسد اما بردل آگاہ رسد دانی کہ دل آگاہ کیست دلے کہ متادب بآداب باشد ادب بر سہ قسم
است ادب خدا وادب رسول خدا وادب خلق خدا فمن حافظ الادب بلغ مبلغ الرجال۔
امام مالک رضی اللہ عنہ در کوچہائے مدینہ گاہے سوار نہ شد زیرا چہ جائیکہ محبوب رب العالمین
وسید المرسلین علیہ افضل التحیات واکمل التسلیمات پیادہ رفتہ شد آنجا سواری سوئے ادب است
و آن امام ہمام ہر جا کہ عمارت قدیم میدید بادب تمام بوسے داد برامید آنکہ شاید آن گل بوستان
نبوت و آن ثمرۂ باغ رسالت بوسے دستے رسانندہ باشد چون فیض رسد چشم واشود و تماشا
فیض مقدس بینی و بعد از استقرار باسرار فیض اقدس رسی چندان افاضہ و فیض بینی کہ اثر افاضہ و فیض
از بصیرت مستتر گردد بجز فیاض ہیچ نہ بینی چون سعادت ازلی در رسد و کمال ایمان وایقان نصیب تو
گردد از ہمہ فیوض فانی شوی وبہ فیاض باقی گردی ع الفقر اذا تم ھو اللہ۔ این ست ؎
این ست کمال مرد راہ خدا ؛ در ہر چہ نظر کند خدا را بیند ؛ ع قلم اینجا رسید و سر بشکست ؛

ماہر اسرار کماہے اعنی میان شیخ محمد جیو سلمہ اللہ تعالیٰ۔ سلام باشتیاق تمام مطالعہ رسیدہ واضح آنکہ
در حدیث نبوی علی مصدرہا الصلوۃ والسلام وارد است کہ من استوی یوماہ فھو مغبون۔
پس باید کہ ہیچ نفسے از جد واجتہاد تغافل نباید کرد و در ازدیاد کمیت و کیفیت نسبت سعی بلیغ باید نمود اگر
عمر نوح درین صرف شود بنور ذرہ از حق او گذاردہ نشود غریم لا یقضی دینہ و غرایب لا یودی
حقہ ہمین ست از شواغل متفرقہ و اوراد مختلفہ دست باید داشت و بجمیع قوی دائم متوجہ باید بود ؎
نہ شبم نہ شب پرستم کہ حدیث خواب گویم ؛ چو غلام آفتابم ہمہ ز آفتاب گویم ؛ اے برادر السکون علی
قلب الاولیاء حرام اصلی متفق علیہ است موازنہ ماضی و حال از واجبات طریق ست اصول پنجگانہ
کہ این حقیر را عنایت فرمودہ اند در ادائے آن صرف ہمت باید نمود و دوام الذکر والتقوی
علی کل حال وایصال النفع للخلق من غیر تفرقہ۔ وعدم تفضیل نفسہ علی احد من

خلق الله والتواضع لامر الله وبخلق الله والسلام؛

برادر میان شیخ ابومعظم همیشه دریاد حق مستغرق باشند یاد را برباد مکن ببین که چه ماند۔ والسلام۔ قل الله ثم ذرہم - از درویش عبدالرحیم بعد از سلام واضح آنکه ذلت انبیا و اولیا چیست تنزل انا علی باسفل حسنات الابرار سیئات المقربین مقرب جناب الٰہی بهز ار شغل آگاهی نیست آگاه کیست که از آگاهی ذہل ست العلم حجاب الاکبر امام شافعیؒ فرمود علم علما بسلم من نمیرسد و علم من بعلم صوفیه نمیرسد و تمام علم صوفیه درین لطیفه است الوقت سیف قاطع کارے که درو نفع نباشند پسند ع یارے که درو نفع نیاید بگزین؛ باید که درس بنوعے بآن که باآگاهی باشد و درجه اعتدال بود و یارانے که موافق طریقت و باشریعت باشند بایشان التفات میکرده باشند از مراقبه و محاسبه و مشارطه و معاقبه و مجاهده یک لحظه خالی نباشند که بنار کار این طریقه بر نفس ست بنا بر کار طریق دیگر بر زبان حق حق درین ایام بعضے معارف از ذات حضرت محمد مصطفٰے صلی الله علیه وسلم بیواسطه اخذ نمود انشاء الله تعالیٰ نوشته خواهد شد و این حقائق ماسبق اند الحمد لله علی کرمه ومنه۔ برادر میان محمد معظم و شیخ عبدالوہاب وغیرہ که رابطۂ معنوی یا صوری داشته باشند سلام رسانند؛

حامدا و مصلیا ومسلما اما بعد آن حقائق آگاه و معارف انتباه مشیخت مآب کمالات الکتاب اعنی میان شیخ محمد جیو همیشه در بحر احدیت مطلق مستغرق بوده خوشوقت باشند مکتوب مرغوب رسید فرحت حاصل گردید و برائے غوث محمد کتابے نوشته بودم که مشتمل بر عجائب و غرائب حقائق و دقائق بود و دران کتابے نیز نوشته شده بود که عنان اختیار در دست که سخنان مے نوشتم اما خالی از سرے نیست که سبے نولیسانیده نمیدانم که برائے کدام شخص مے نولیسانیده در خور حوصله آن برادر نبود آن آخر مکتوب که بزور خود را از سکر کشیده موافق استعداد محمد غوث نوشته شده بود انشاء الله تعالیٰ کتابت دیگر نوشته خواهد شد - برادرم میان محمد غوث بعد از سلام معلوم آنکه جزاکم الله خیر الجزاء وزادکم الله عشقه و شوقه - برادرم شیخ معظم جیو را سلام برسانند۔ بخدمت حقائق و معارف آگاه سجاده نشین مقربان حضرت آله میان شیخ محمد عاقل جیو سلام و اشتیاق رسانند بخدمت عبدالحفیظ و میان شیخ عبدالحکیم و میان جان محمد جیو و میان عبدالباقی و میان الله نور و حافظ فقیر الله جیو سلام اسلام برسد؛

الحمد لله والصلوٰة علی رسوله محمد وآله اجمعین - اما بعد از فقیر عبدالرحیم بخدمت حقائق
ومعارف آگاه ماهر اسرار حضرت اله مقرب درگاه مقتدائے طالبان حضرت احد اعنی میان شیخ محمد جیو
همیشه در ترقی معارج فی الله باشند مدت مدید شد که پیامے وسلام وخبرے ازان برادر نرسیده
خاطر نگران است باید که بدست آینده این طرف خبر سلامتی خود البته بفرستند که جمعیت اکثر مردم اینجا
است - بخدمت مشیخت مآب کمالات اکتساب میان شیخ محمد عاقل جیو سلام بنده رسانند وبجمیع
برادران ومحبان سلام برسد زیاده وقت نبود ۞

حامداً ومصلیاً ومسلماً - اما بعد از درویش محمد عبدالرحیم به برادرم مشیخت مآب میان شیخ محمد
عارف ووالدهٔ میان شیخ محمد وبرادر میان محمد معظم نامه رسید بجز رضا وصبر هیچ چاره نبود انا لله وانا
الیه راجعون - حق جل شانه نصیب ایشان مغفرت کناد وشمارا محبت وعشق باد واز شنیدن غلبه آزار
میان شیخ محمد ومیان محمد عاقل جیو بسیار فکر روے نمود حق سبحانه در حفظ وحمایت داشته صحت عنایت
فرماید وکتاب در عین انتظاری رسید باید که زود بدست آینده این طرف خبر آنجا البته البته سے نوشته باشند که
تعلق خاطر بآن جانب سے باشد. انشاء الله تعالے این بلیه بالکلیه مرتفع خواهد شد بکرمه ومنه همه برادران را
ودوستان را سلام رسد. برادرم دلدار بیگ را سلام وافر رسد ودر یاد حق باشند که عمر عزیز است شما خود بهتر میدانید احتیاج نوشتن نیست
حامداً ومصلیاً ومسلماً بعد از سلام خیر انجام معلوم آن هر یک برادر اعنی میان شیخ محمد ومیان شیخ محمد معظم
آنکه درینولا خبر آزار میان شیخ محمد رسیده بود بالکلیه متوجه بجانب او شدیم بعد ازان چون خبر آزار شما
رسید بسیار فکر وحزن رو داد - چنانچه اکثر یاران را محسوس سے شد با یاران گفتم که
فقیر متوجه کلیه بجانب شیخ محمد ام هرچه شود که شود - اما تمنائے طبع ما آنست که شیخ محمد زنده ماند وصحت
یابد هر چند بعضے یاران گفتند که درباب دیگران نیز متوجه شود گفتم طبع بالطبع متوجه بجانب اوست بجانب
دیگرے متوجه نمیشود مدتها درین توجه ماندیم بلکه اشغال دیگر را ترک دادیم چون درین کتاب خبر صحت شما
رسید فرحت حاصل شد الشکر لله والمنة که انشاء الله العزیز درباب جمیع برادران قصبه بود دعا
کرده خواهد شد والمرجو من الله القبول بارها با یاران همین میگفتم که هرکه رود رود هرچه شود شود شیخ محمد را
حق سبحانه باصحت وعافیت دارد الحمد لله والشکر که حضرت حق قبول فرمود چون دل ازین توجه
فراغت یافت انشاء الله تعالے توجه عام وشامل هم نموده شود ۞

مشیخت مآب کمالات اکتساب میان شیخ عنایت اللہ جیو ہمیشہ درعنایت حق جل شانہ بودہ محفوظ ومسرور باشند۔ از درویش دلریش عبدالرحیم بعد از ابلاغ سلام واضح آنکہ کتابت شریف رسید وتاکید استدعا مرقوم بود مشیخت پناہا از کسالت طبع واز اطالت طریق مع حرارت الایام وعدم الرفیق الشفیق معذور ادراک سرور ملاقات شریف ماندم وحقیقت طریقت طبیعت احقر افقر آن واصل خدا در ہر کس باہمہ کس واز ہمہ کس جدا مولانائے محمد اعنی شیخ محمد استفسار کنند امید ست کہ بعد از اصغا واستماع معاف خواہند نمود واصل حق شیخ محمد جیو را اشتیاق فراوان رسید مدت مدید وعہد بعید شد کہ آن برادر را دیدہ نشنیدہ است توجہ خاطر بان طرف مے باشد ۲ العشق والصبر ثم التسلیم۔

صالحہ زمانہ مخلصہ یگانہ بعد از سلام محبت التیام واضح آنکہ اوقات عزیز خود را بغفلت وعطلت ضائع نگرداند وانفاس نفیس خود را بجز ذکر حق تعالیٰ نگذارد ؎ ہر یک نفس کہ میرود از عمر گوہر یست ؛ کانرا خراج ملک دو عالم بود بہا ؛ مپسند این خزانہ دہی رائگان بود ؛ وانگہ روے بخاک نہی دست بی نوا۔ پس صحبت از خلق بگذار وروے بخالق آر واوقات خود را بتلاوت قرآن وذکر دوام وآگاہی بتوجہ تمام معمور دار ۲ اَلَمْ تَرَ اِلٰی رَبِّکَ کَیْفَ مَدَّ الظِّلَّ بخوان وخود را چون صورت آئینہ وسایہ دان وسایہ ہمیشہ بے مایہ است وصورت را نمود یست بے بود وحقیقت معیت حق با خلق نہ درگفت آید ونہ در شنود پس صم بکم عمی فہم لا یعقلون۔ نصیبہ عارفان ست ہستی حقیقی دانستن کار نادان وغافلان ست وشغلے کہ تلقین کردہ ام نصب العین خود داری ودمے از راہ غفلت نہ برآری اگر بالا نظر کنی ہمہ اللہ است واگر پائین نظر کنی ہمہ اللہ است واگر راست بینی ہمہ اللہ است واگر چپ بینی ہمہ اللہ است واگر درخود نظر کنی ہمہ اللہ است ہمہ حرکات وارادات من جانب اللہ است پس ہمیشہ درین نسبت کوشی وخود را از نظر خود بپوشی ع ماند الا اللہ باقی جملہ رفت ؛ ۲ اللہ لیس فی الوجود غیر اللہ قل اللہ ثم ذرھم۔ یعنی اللہ بس ماسوے اللہ ہوس وانقطع النفس دوہرہ ہون یا نہین ہونا رے ہونا نہین ہوناہ۔ سبھی اندھیارا ٹگیا میک دکھیت یانہ ؛ وحاشت وتہجد بسبب نسبت باطنی فوت نشود کہ درین ثمرات وکمالات بیشمار ست ؎ دل گفت مرا علم لدنی ہوس ست تعلیم کن اگر ترا دست رس ست ؛ گفتم کہ الف گفت دگر گفتم ہیچ ؛ درخانہ اگر کس است یک حرف بس ست ؛ ۲ السلام

ثو الاشتیاق ؛

جامع کمالات ومجمع صفات وحسنات ہر یک برادرم شیخ عبدالوہاب ومیان شیخ محمد معظم را درعشق ومحبت خویش داشتہ نہایت مراتب علیا را کہ غایت کمالات انسانیت مشرف گر داناد بالنبی وآلہ الامجاد احوال موجب شکر ست وجمعیت دارین این برادران مطلوب اے برادر حق تعالیٰ فلاح را بر ذکر کثیر معلق فرمود کما قال اللہ تعالیٰ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ؛ ذکر کثیر آنست کہ خود را وجمیع ماسوے اللہ فراموش کنم ونسبت فراموشی نیز فراموش کنم فلا یبقی غیر اللہ حال ما گردد یعنی بجاے وجود موہوم وجود موہوب مستقر گردد فاذا تم الفقر فهو اللہ ماند فلاح ونجات حقیقی آنست ؎ ہر کرا آن آفتاب آنجا بتافت ؛ آنچہ آنجا وعدہ بود اینجا بیافت ؛ رزقنا اللہ ایانا وایاکم ؛

الحمد للہ والصلوٰۃ علی رسول اللہ وعلی آلہ واصحابہ اجمعین ؛ اما بعد تائیدات ربانی وتوفیقات جذبات سبحانی بدرقہ شوق آلہی موصل وصول مراتب معارف نامتناہی بجناب فضائل وفواضل مآب حقائق ومعارف اکتساب حسام الحق والملۃ والدین ستوالیہ ومتعاقبہ باد بعد از ابلاغ سلام محبت التیام واضح آنکہ این نحیف از وضع شریف آن برادر بسیار محظوظ است ومحبت بمرتبہ الیست کہ در رشتہ تحریر نگنجد ونہ درمیزان تقریر سنجد محبت ایجانب را قیاس بر محبت خود کنند فنطوی لسان القیل والقال وننظر حقیقتہ الحال از حق سبحانہ عم احسانہ درباب آن برادر دعا نمودہ شد کہ خداوند کمال توحید کہ ثمرۂ ولایت محمدی وعبارت از صراط المستقیم ونہج قویم ست ظاہراً وباطناً بے سابقہ عمل بمحض فضلک ومنک نصیب آن برادر کن وکمال نسبت تجلی ذاتی کہ فوق آن ہیچ متصور نیست بر دیدہ بصر وبصیرت آن برادر مکشوف گردان علوہمت ارزانی کن ان اللہ یحب معالی الهمم علوہمت ابرار چیست لا الہ الا اللہ بمعنے آنکہ لا فاعل ولا متصرف فی الوجود الا اللہ بی یسمع وبے یبصر وبی یبطش وبے ینطق حال ایشان ست وعدم تصرفات وجمیع تدبیرات درمجراے حاجات ومقتضیات صفات نشان شان ست ؎ تا ترک علائق وعوائق نہ کنی ؛ یک سجدۂ شائستۂ لائق نکنی ؛ ہرگز بمراد خویش واصل نشوی ؛ تا ترک خود وجملہ خلائق نہ کنی ؛ تخلقوا باخلاق

الله حال این قوم ست وتجلی صفاتی مقام این بزرگوارست حقیقت این مقام علیه صفات حقیقت و صفات خلقیه است منقول ست که چون نمرود مردود خلیل الرب الجلیل را خواست که در آتش انگند لباس از بدن مبارکش درکشید و در آتش انگکند تمامه ملائکه مقربان وکروبیان گریان نعره و ناله وفغان برکشیدند از حیرت آنکه عجب کارے وغرائب اسراریست که با دوستان خود چنین کنند با دیگران چه کنند جبرئیل از رب جلیل دستورے خواست که خداوندا آتش را برخلیل سرد گردانم حکم شد اگر عاقبت خود خواهی خلال اسرار ما با دوستان خلیل مشو تا در خلل نشوی عرض کرد که اگر حکم شود معذرت خلیل کنم فرمودند که معذرت کن و بے رضائے او ہرگز کارے نه کنی خلیل علیه السلام درہوائے نار رسیده بود که این نار برسید وگفت ابراهیم اَلَكَ اِلَیَّ حَاجَةٌ. گفت اما الیك فلا- جبرئیل گفت قل ربك گفت حسبی سؤالی علمه بحالی ملائکه چون علو ہمت خاکی را دیدند زبان عجز ونادانی خود با عتراف کشادند وغرور اعراض واعتصاف را از سر خود دور نمادند پس طالب حق را باید که در ہمه امور خود چه کثیر وچه قلیل رب جلیل چون خلیل وکیل خود سازد و قمع توقع وطمع از مخلوقات مجلوفات بالکلیه کند و مرویست که سلطان العارفین علیه الرحمه از حیز این جہان باوج آن جہان انتقال نمود حضرت جل شانه از راه تلطف وانبساط خطاب فرمود که بایزید بدرگاه ما چه تحفه وہدیه آوردی گفت خداوندا گدائے راه بدرگاه حضرت شہنشاه چه آرد بجز امید از عطائے حضرت بادشاه چه دارد حق تعالے فرمود گدا را باید که بمقدار خود ہدیه نیاز بدرگاه ما آرد بعد ازان صله وعطیه از درگاه ما بردارد سلطان العارفین عرض نمود که خداوندا بدرگاه تو توحید آورده ام حق تعالے فرمود بایزید شب شیر یاد داری بایزید سر شرمندگی پیش انگند وگفت خداوندا ما وحدناك حق توحیدك وقصه شب شیر آنست که شبے آن مقتدائے عارفان شیر خورده بودند ودردے در شکم پیدا شد اصحاب پرسیدند که حضرت سبب درد چیست فرمود که از خوردن شیر است از مسبب غافل شد ونسبت بشیر کرد چون نسبت از راه غفلت بود بایزید معاتب گشت واگرنه بالنسبت حضوری بودن اشیاء مظهر ومجلی حق تعالے اسناد کردن آثار باشیاء از انبیا واولیاء بسیار واقع شود ومعنی حقیقت حدیث بسم الله فی قلب المومن حضور

همین نسبت ست وظاهر قل کل من عند الله والله المرجع والمعاد والله خلقکم وما
تعملون ٭ بخوانیم واستناد جمیع ممکنات ذات وصفات وجمیع نسب واضافات وهمه آثار
واطوار سوی حق سبحانه دانیم اللهم ارنا حقائق الاشیاء کما هی وخلصنا عن المناهی واقطع
عنی ما یقطعنی عن شهودك ومعرفة کمالات وجودك وعلو همت مقربین احرار
آنکه چون جذبه از جذبات الٰهی سالک طریقت وطالب حقیقت را دریابد اورا در وجود خود وغیر خود بجز
ذات تعالیٰ وتقدس عما یصفون وتسبح وتنزه عما یشرکون بحکم العشق نار فی
القلوب یحرق ماسوی المحبوب وبحکم لمن الملك الیوم لله الواحد القهار ٭
وکل من علیها فان ویبقی وجه ربك ذو الجلال والاکرام نماند وحقیقت قهر وجبر اینجا
معلوم گردد وسر والله خلقکم اینجا مفهوم مے شود ونسبت فعل واقتدار واطوار وجود کسے باست در
نظر شهود از وبود آنرا وجود نبود فعل چگونه بود واقتدار کے تواند بود ٭ شیرین شبلی لشنو مکن آنکه ذرش
ثبت العرش اولا ثم النفس ٭ کفر شریعت دو معبود پنداشتن ست وکفر حقیقت دو موجود دانستن
چون بحقیقت الم تر الی ربك کیف مد الظل رسیدیم از هستی خود واز لوازم آن
رهیدیم ٭ مثنوی ٭ ما همه ظلیم واصل با خدا ٭ سایه خود از اصل کے باشد جدا ٭ ما همه شیرین دایه عسلیم ٭ حمله اش
از باد باشد دمبدم ٭ چون آفتاب احدیت از مطلع عزت وکبریا بتابد هیچکس سایه را که همسایهٔ آفتاب
بود در نیابد عجیب کارے هر جا که آفتاب نیاید سایه نباشد سایه را بے آفتاب وجود نیست ٭
با جنس وست نیست مادام ٭ سایه متحرک است ناکام ٭ چون سایه ز دست یافته تابه ٭ پس نیست خود اندر اصل سایه ٭
چیزے که وجود را بخود نیست ٭ هستیش نهادن از خرد نیست ٭ هستی که بحق قوام دارد ٭ او نیست ولیک نام دارد ٭
المحدث اذا قورن بالقدیم لم یبق له اثر والعاشق المسکین اذا تلاشی فی
انوار حسن معشوقه ولم یبق له علم ولا خبر ـ چون پروانه در شمع فانی شده سے را هیچ
پروا نماند ان فی العبودیة سرا لو انکشف لطیف الربوبیة اینجا واضح گردد وسر
لا اله الا هو که توحید اخص خواص ست درین مقام لائح شود وحقیقت لا اله الا الله که
توحید خواص ست اینجا معلوم گردد ونعرهٔ انا الحق زمزمهٔ سبحانی در این حال سر بر زند وحقیقت
اسلام که فوق ایمان ست معاینه گردد ٭ خیال کژ مبر اینجا دشناس ٭ که هر کو در خدا گم شد خدا نیست ٭

معشوق را اگرچہ نہایت بے رنگیست اما عشق را بسیار بو العجب نیرنگیست ۵ کہ حقیقت کند برنگ مجاز۔
فوق و تحت دراین راہ مفقود یمین و شمال درین مسالک معدوم ؂

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ ط اما بعد تائیدات ربانی و توفیقات سبحانی بجناب کمالات اکتساب مہبط انوار نامتناہی مظہر آثار اسرار و آیۂ الٰہی حقائق و معارف آگاہ فضائل و فواضل دستگاہ شفیقنا و حبیبنا میر کرشیخ حسام الدین متوالیہ و متکاثرہ باد۔ بعد از سلام محبت التیام و شوق انتظام واضح ضمیر فیض تاثیر آنکہ کتابت پر لطافت کہ ہر حرفے چون دُرّے و ہر کلمہ پر از سرّے و ہر سطرے کعقد اللآلی بود رسید فرحت برفرحت حاصل گردید مضمونش استفسار رفتن لشکر ظفر اثر بود واضح آنکہ از عالم غیب و موطن لاریب مکشوف ساختند کہ رفتن ہم مبارک اثر و آمدن ہم بالخیر و الظفر خواہد شد الینا المرجع و الینا المآب وسلام من رب الرحیم۔ و این بشارتے ست عظیم۔ مخدوما ۵ با دوست رسیدیم چو از خویش گذشتیم ؂ از خویش گذشتن چہ مبارک سفرے بود ؂ از خود باید گذشتن و بدوست باید پیوستن از ظاہر و باطن سفر باید کرد و از باطن بالطن البطون یعنی از مرتبۂ ظلّیت بمرتبۂ اصلیت حقائق علیہ باید رسید و از حقائق بحقیقۃ الحقائق باید پیوست اذا تم الفقر فهو الله این ست نہ ممکن واجب گردد و نہ واجب ممکن ۵ گوید آنکس درین مقام فضول ؂ چہ تجلی نداند و ز حلول ؂ **شعر**

تعالی العشق عن ھمم الرجال ؂ وعن وصف التفرق والاتصال ؂ متی ما حل شیٔ عن خیال ؂
تحل عن الاحاطة والمثال ؂ اعاذنا الله من اعتقاد الزندقة العتید وضلال اھل الشرك و یک دستار و یک شیشہ سرکہ معطر و دو شیشہ گلاب رسید حق تعالے بمحض کرم و منہ لباس محبت ذاتیہ خود آن برادر را عنایت کند و مشام را از بوے عطر معرفت خود معطر گرداناد۔ خاتمہ درباره ملفوظات ایشان کہ زبدۂ راسخان فی العلم والعمل شیخ محمد بدر الحق پھلتی رحمۃ اللہ علیہ جمع کردہ بودند سالک را باید کہ ہمیشہ شب و روز ذاکر ماند و جد و جہد بسیار کند و چنان حبس کند کہ ہو ہو ذاکر گردد و گاہے بغیر از حبس ذکر نہ کند در حبس کردن چنان فرو رود کہ ہوش برود و ہلاک گردد باز چون در افاقت آید باز از سر نو ہمچنان مشغول شود و نفس را آرام ندہد طالب

حق را باید که از نماز فجر تا آنکه یکپاس چیزے زیاده روز برآید در مراقبه بنشیند و بعد از مراقبه سخن باکس نگوید تا نماز نگذارد و چون وقت
زوال شود باز بنشیند تا وقت ظهر - و نماز عصر اول وقت بگذارد و مراقبه کند تا مغرب و از مغرب تا عشاء
بنشیند و چون نیم شب شود نماز تهجد ادا نموده تا فجر بنشیند چون خواب غلبه کند آب بروے خود
افشاند تا خواب مندفع شود که درین وقت فتوحات غیبی بسیار روے نماید و کشود بسیار
در خود یابد و خصوصًا شب جمعه که بسیار فضیلت دارد باید که خواب نه کند و اگر کسے زن داشته باشد
باید که در هفته یکبار باوے تا خواب کند دران شب هم نماز تهجد فوت نکند که این وقت باز نمی آید بلکه بعد
از ادائے نماز نخسپد و زیاده نه کند که به بسیار اختلاط نفس مے میرد بلکه طالب حق را باید که چشم
بسته همه اوقات در مراقبه باشد و بے مراقبه هرگز نه نشیند و استعمال کند که همیشه دو زانو بنشیند
که نشست طالبان خدا همین ست و هرگاه که بنشیند خود را از خود تهی کند و باید که همیشه بخیال جمال
یار باشد تا شیطان ره زدن نتواند و آنچه اطوار عجائبات روے نماید از اثر توجه او داند و بجد
خود نداند و چون به صحبت درویشے رود   و متاثر شود این را از برکت نظر پیر خود داند که این
قابلیت از نظر ایشان پیدا شده فرمودند اگر درویشے یکبار توجه کرد ست و از قید هستی آزاد
کرد است اگر مشغول ماند همین او را کفایت کند نمیرد تا که کار او تمام نشود - فرمودند سالک را اگر بقوت توجه
براوج مراتب برده شود در تسلیل بماند و ترقی کردن نمی تواند پس اول اندک توجه کرد در مقام جد
وجهد باید آورد من بعد آنرا بسوے نسبت باید رسانید تا وقت در نسبت صاف رود و نسبت
چنان غلبه کند که قریب به هلاک شد و خواهد که بکارهائے دیگر مشغول شود تا هلاک نگردد فرمودند
اگر طالب حق در صحبت بیگانگان افتد زیاده از دو سه ساعت نه نشیند و آنگاه حبس دم چشم کشاده
کند لیکن چنان حبس دم کند که سخن ایشان نه فهمد و اگر ضرور افتد که سخن باید گفت بزبان سخن باید گفت
و بدل در ملاحظه شغل با حبس دم باشد تا وقت عزیز که نعمتے بے بهاست ضائع نرود و در وقت
تعلیم و تعلم و در وقت آمدن و رفتن نیز متوجه بجانب دل به حبس دم باشد تا که در وقت
جنگ اعدا نیز حبس دم نگذارد و چون خواهد که بخسپد هم در حبس باشد که بخواب رود هر وقت که
حبس کند چنان کند که هلاک گردد اگر روح از غایت حبس ازین بدن بیرون رود باز نیاید زهے
سعادت که بعضے بزرگان را این حالت روے داده و بجز عشق و محبت و سوز و درد

وصول بحق تعالے میسر نگردد و عاشق صادق را باید کہ ہمت برآن دارد کہ تا لب گور عمر
خود را در یاد مولے صرف کند و این بخاطر نیارد کہ این کارے است کہ ازین زود فارغ
شوم کہ ہرگز ہیچ براو نہ کشاید بلکہ نظر از حصول و عدم وصول نیز بردارد و کمال حصول ہمین
داند کہ حق تعالے توفیق یاد خویش عنایت فرمود و حصول کار موقوف براین ست۔
چون ہمتش درست شد کار بحصول پیوست و اگر قبض شود باید کہ نا امید نہ گردد۔ بلکہ
ہمچنان در جد وجہد باند و شاکر بماند اگر سالہا قبض ماند نا امید نہ گردد تا حق تعالے
یکمرتبہ چنان بسط وکشایش روزے کند کہ انچہ سالہا سال حاصل نشود در یک لمحہ
حاصل شود و باید کہ سالک در کار خود چنان گرم باشد کہ در اصلاح دیگرے قصور خود
یابد اگرچہ دوست باشد ہرگز بحال او متوجہ نشود و کار خود بوجہ احسن کرد ازین جہان برود
نقل ست کہ از حضرت اویس قرنی رضے اللہ عنہ حضرت مرتضے علی کرم اللہ وجہہ وصیت
خواست فرمودند کہ اے علیؓ فرصت نہ دارم۔ طالب را باید کہ در حال انتظار جمال محبوب بماند
ولمحہ ولحظہ ازین اندیشہ فارغ نماند تا یک بیک در باطن او مثل چراغ افروختہ گردد و ظلمت
ہستی برود و ہر وقت خود را ابتدی داند و در جد وجہد شغل چنان مے کند گویا کہ
ہمین وقت مرشد ارشاد فرمودہ بیاد حق جگر خود را کباب کند و ہر جاکہ باشد ختم عمر خود
ہمانجا داند و اندیشہ برخاستن ازینجا منقطع کند و مرگ را حاضر داند تا پیش از مرگ بگیرد
و مرتبہ موتوا قبل ان تموتوا حاصل شود و قبر ہا کہنہ را تصور کند و عبرت از دنیا گیرد
کہ روزے حال من نیز چنین خواہد شد۔ نقل ست کہ مردے زمین مے کند یدز نخدان
پوسیدہ یافت از وے عبرت گرفت و او را در خانہ آورد و نگاہ داشت و در یاد مولے
تعالے مشغول شد و صبح و شام ہر روز او را دیدن لازم گرفت تا بدنیا رغبت نیفتد
و از یاد حق غافل نگردد تا کہ از دنیا برفت۔ انتہے۔
و بداند کہ اگر عمر من پنجاہ سال باشد آن نیز مثل باد بگذارد آن روز امروز است قال
النبی صلے اللہ علیہ وسلم الدنیا ساعة فاجعلها طاعة۔
نقل ست کہ چون مہتر نوح علے نبینا وعلیہ الصلوۃ والسلام بیامد پرسیدہ کہ اے دراز ترین

پیغمبران از روے عمر دنیا را چون یا نستی گفت چنانکہ خانہ کہ دو دروازہ از یکے درآیند و از دیگر بیرون روند بلکہ خود را در گور تصور کن و بدان کہ ترا با کسی کارے نہ کسے را باتو قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم کن فی الدنیا کانک غریب او کعابری سبیل وعد نفسک من القبور۔ واگر کسے ملامت کند تنگدل نباید شد۔ وطالب حق را باید کہ کار پیش خلق چنان کند کہ ملامت کنند و نفرت پذیرند وتحسین خلق را طلب نہ کند اگر کسے صد سخن گوید یک جواب ہم نباید داد و تند نباید شد کہ از تحمل کردن گناہ آمرزیدہ میشوند اگر یک جواب ہم گفتہ شود گویا کہ ہمہ جواب ہا گفتہ شدند واگر کسے غضب مے کند در خود تفحص کند اگر خود را در ترک دنیا و جاہ وعزت یابد ترس نکند و داند کہ ہیچ چیز ضرر نخواہد رسانید و خشم ہیچکس اثر نہ خواہد کرد۔ واگر در خود میل دنیا یابد داند کہ از ہمہ چیز ضرر تواند رسید۔ بلکہ این میل دنیا عین ضرر است و دل بدنیا دادن و محبت باہل دنیا کردن ازین ہیچ ضررے زیادہ تر نیست و چون خلق رد کنند شاد باید شد کہ مردود خلق مقبول حق باشد و بداند کہ اگر مردمان بنظر حقارت بینند این حقارت جز روزے چند بیش نیست برائے عزت این جہان کار آنجہان را کہ ہمیشہ باد کار است برباد نباید داد و ذلت نفس خسیس موجب تازگی روح لطیف است کہ او مثل یوسف ع است بحسن و جمال بلکہ ہزار چندان بہتر پس او را برائے خصم نفس خوار نباید کرد اگر کسے گفتگو کند کوشش سخن پروری نباید کرد بلکہ خصم را باید گفت کہ سخن تو راست ست کہ نفس کافر ازین مردہ میشود و اگر اہل اللہ کسی را محقر دارند نقص را بجانب خود نسبت کنند وعیب در خود دانند سخن اوشان براستی نہند و کجی را بخود ضم کنند تا زیان نہ بیند و ترقی در خود یابد و یقین داند کہ ہدایت و ضلالت از جانب خدا است و سوائے حق تعالیٰ از خواست ہیچ کس این ہر دو امر نمے شوند و باید دانست کہ چون کسے بمیرد ہمہ کس چہ مادر و پدر و چہ زن و فرزند شتابی مے کنند کہ از خانہ بدر کردہ در گور دفن باید کرد و تاخیر نشاید کرد۔ پس ہیہات کہ بادشان مشغول مانند و از یاد حق تعالیٰ غافل شوند آخر ازینجہان گذشتنی ست و این را گذاشتنی است فدع الیوم اختیارا

مانند ع الغد اضطرار او از زن وفاداری طلب کند که از زن هرگز وفاداری نیاید
و زن طالب حق را از یاد باز دارد۔
نقل ست که بزرگے زن خواست تا سه شبانه روز باو مشغول مانده درود او که هزار مرتبه
ورد میخواند فوت شد۔ حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم را بخواب دید که از زبان دُربار
میفرمایند که سه روز ست که از تو درود نمیرسد چون از خواب بیدار شد زن را طلاق داد
و بکار خود مشغول شد؛
و هر چه مشکل افتد مدد از روحانیت حضرت رسول مقبول صلی اللہ علیہ وسلم باید خواست واز
غیر حبیب خدا به کسے دیگر رجوع نباید کرد۔ تا کار هر چند مشکل باشد حل شود اگر بجهت ایذاء
کسے از حق تعالے دعا طلبد دعائے بد در حق او نه کند بلکه جمعیت خود از حق تعالیٰ خواهد
خواه حق تعالے آن موذی را به بلا مبتلا گرداند یا توفیق نیک بخشد و با کوردلان که از طریق
اہل اللہ منکرند صحبت نباید داشت واز مخالطت ایشان احتراز باید کرد و هیچکس را از
مسلمانان از خود فرود تر نباید دانست که شاید حق تعالے آخر الامر توفیق رفیق گرداند۔
و بلکه کافر را نیز از خود زبون نباید دانست که احتمال ست از دنیا مسلمان شده انتقال
کند۔ و به بیان کمالات بزرگان پیشین پیش عوام مشغول نباید شد و در خود حالتے
پیدا باید کرد که از مطالعه احوال بزرگان منفعت همین است که جهد باید کرد تا آن حالت
حق تعالے عنایت فرماید که افسانه برائے مفاخرت خود باید کرد که از افسانه گوئے آن
حالت نمے آید خواندن کتب و مطالعهٔ آن همه دنیاست در آخرت از اشتغال آن
بجز خسارت پدید نیاید هر چه هست یاد سوے تعالے ست باقی همه هیچ است و در راه
حق تعالے نمیشود۔ تا که یکدل نشود گاه گاه کتب درویشان را مطالعه باید کرد که طالب را
قوت عزم زیاده گرداند۔ لیکن با مطالعهٔ دل و حبس دم در ان وقت هم باید بود لیکن به جمع
کردن کتب اشتغال نباید کرد که آن در یاد حق تعالے خلل آرد و طبع افسرده کند۔ اگر نماز
قضا شده باشد تا نماز را ادا نه کند به هیچ کارے مشغول نه شود که بغیر ادا کردن نماز
مشغول شدن به کار دیگر شوم است و طعام که بادی باشد در وضو خلل کند از ان احتراز

باید کرد تا در نماز خلل نیفتد۔ انچه بر سالک از عالم ملکوت ظاهر شود با کس نه گوید بلکه چنان رندانه وضع باشد که خود را به لباس صالحان نه دارد به طریق اہل دنیا نمودار کند اگر کسے از غیر ابناء جنس خود را دوست نماید مفتون وے نه گردد که اہل دنیا مکار مے باشند واگر کسے خود را دوست نماید از وے راز خود ظاہر نه کند تاکه او را صادق نه بیند و کفش بردار اہل اللہ وفرمان بردار ایشان نیابد واصل کار اینست که اختیار خود از میان بردارد وخود را با اہل اللہ سپرد کند تا مقصود حاصل شود والا ہرگز حاصل نه شود وخود را از ان یک کس بگرداند۔ ونیت استفاضه از دو جا نه کند والا از ہیچ جا فیض نرسد۔ وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰی

بعضے از حالات ووظائف حضرت ایشان که حضرت مولانا و بالفضل اولٰنا شاہ ولی اللہ محدث دہلوی رحمة اللہ علیه در انفاس العارفین نوشته اند به تحریر مے آیند

وظیفه حضرت ایشان از نوافل تہجد بود بے تقید عدد رکعات بل بملاحظهٔ نشاط ورغبت ہر مقدار که باشد واشراق وضحٰے ودو رکعت بعد مغرب برائے ثواب والدین وبرادر کلان خود وتلاوت دایما مشغول مے بودند مگر بعذر وبه غایت خوش صوت وبا رعایت قواعد تجوید مے خواندند وغالبًا در حلقهٔ یاران بیرون از تلاوت ہر روز دو سه رکوع بند بر وبیان معانی آن مے خواندند ویکہزار بار نفی واثبات بعض به جہر قبل فجر وبعض بخفیه ودوازده ہزار بار اسم ذات ہمیشه لازم بود خارج اوقات غیبت با وجود کبر سن وضعف وہرگاه متوجه مے شدند به غیبت ممتده مے کشید بعد وفات سیدنا ومخدومنا شیخ ابو الرضا محمد باستدعا بعض یاران ہمان اسلوب وعظ مے فرمودند اکثر از مشکوة وتنبیه الغافلین وغنیة الطالبین ودر آخر تفسیر شروع کرده بودند چون از بیان زہراوین فارغ شدند ضعف غالب آمد وآن رشته موقوف ماند این فقیر بارہا از زبان ایشان استماع کرده که ما ہر چه یافتیم بدولت درود وتوجه مجرد یافتیم دیگر ہر روز سورهٔ مزمل یازده بار ویا مغنی یکہزار ویکصد بار برائے غنائے ظاہری مے خواندند وپیوسته جمیع احوال بے اسباب ظاہر حق سبحانه قلوب عباد را بخدمت ایشان مصروف مے ساخت در آخر عمر ایشان چون رمضان رسید صیام وقیام بدستور قدیم بتقدیم رسانیدند ہر چند بحسب شریعت

رخصت افطار متحقق بود کہ پیر فانی شدہ بودند و طاقت صوم نداشتند این فقیر و سائر اہل بیت چون سوال مے کردند کہ سبب چندین مقاسات تعب باوجود رخصت شرع چیست مے فرمودند زیادہ ازین نیست کہ بسبب ضعف بیہوش مے شوم و بہوشی خود گرفتہ ام و بدان ماندہ مے شوم یعنے غیبت چون شوال آمد یکبار اشتہا ساقط شد و ضعف غالب آمد و ہیضہ پیدا شد چندانکہ امید حیات منقطع شد و مردہ وار افتادند این فقیر حاضر بود درین افتادن کلمہ استغفر اللہ الذی لا الہ الا ھو الحی القیوم از زبان ایشان برآمد بعد ازان روی بصحت آوردند و فی الجملہ تخفیف دست داد۔ باآنکہ اوائل صفر باز مرض غالب آمد و قبل صبح صادق چون آثار موت ظاہر شد غالب ہمت ایشان آن بود کہ نماز فجر فوت نہ شود چند بار دران ضعف پرسیدند کہ صبح طلوع کردہ است یا نہ حاضران گفتند نے چون موت نزدیک رسید بآن گویندگان بقف جواب دادند کہ اگر وقت نماز شما نیست وقت نماز ما خود رسیدہ است آنگاہ گفتند مرا متوجہ بقبلہ کنید آنگاہ باشارت نماز گذارند۔ حال آنکہ در وقت شک بود و بعد ازان بذکر اسم ذات زیر لب مشغول شدہ ودیعت حیات سپردند و این واقعہ روز چہارشنبہ دوازدہم صفر سنہ ۱۱۳۱ھ یکہزار یکصد و سی و یکسال ہجری در اواخر عہد فرخ سیر واقع شد و فرخ سیر بعد از حضرت ایشان قریب پنجاہ روز اسیر شد و ہرج مرج عظیم دست داد و عمر شریف ایشان ہفتاد و ہفت سالہ بود و قصبۂ فتح چتور و عمارت مسجد جامع شاہجہان آباد یاد داشتند

تاریخ وفات

در ہزار و یکصد و سی و یک از ہجر رسول ہادی راہ طریقت شیخ دین عبدالرحیم	بامداد چارشنبہ از صفر ثانی عشر کرد از دنیای دون در جنت الماوی سفر

خاتمۃ الطبع

الحمد للہ علی احسانہ کہ درین ایام میمنت التیام کتاب کرامت انتساب مسمی بہ انفاس رحیمیہ المعروف بمکتوبات شاہ عبدالرحیم رحمۃ اللہ علیہ والد ماجد حضرت مولانا شاہ ولی اللہ محدث دہلوی [illegible] الاحد غفر لہ الصمد بماہ جمادی الثانی سنہ ۱۳۳۴ھ در مطبع مجتبائی واقع دہلی طبع گردید

3 1761 07966763 0